ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรป่าไม้)

ปริญญา

การจัดการทรัพยากรป่าไม้ การจัดการป่าไม้

สาขา **ภาควิชา**

เรื่อง การใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

Utilization of Non – timber Forest Products of People Tha Sao Sub - district, Sai Yok District, Kanchanaburi Province

นามผู้วิจัย นางสาวรุ่งรัตน์ เอียดแก้ว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(รองศาสตราจารย์อภิชาต ภัทรธรรม, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(รองศาสตราจารย์วุฒิพล หัวเมืองแก้ว, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(รองศาสตราจารย์วิพักตร์ จินตนา, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

Utilization of Non – timber Forest Products of People Tha Sao Sub-district, Sai Yok District, Kanchanaburi Province

โดย

นางสาวรุ่งรัตน์ เอียดแก้ว

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรป่าไม้)
พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รุ่งรัตน์ เอียดแก้ว 2554: การใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรป่าไม้) สาขาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์อภิชาต ภัทรธรรม, Ph.D. 123 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่า และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 325 ครัวเรือน วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติ t-test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 52.90 มีอายุเฉลี่ย 46.51 ปี มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.10 คน มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม อาชีพรองรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ย 63,486.15 บาท/ครัวเรือน/ ปี การถือครองที่ดินเฉลี่ย 10.48 ไร่/ครัวเรือน จำแนกลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่าได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ ไม้ฟืน พืชหัตถกรรม พืชอาหาร เห็ด พืชสมุนไพร เครื่องเทศ แมลงกินได้ และสัตว์ป่า ประเภทของป่าที่ราษฎรเก็บหามาใช้ประโยชน์มากที่สุดได้แก่ พืชอาหาร ปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 41.99 กิโลกรัม/ปี ปริมาณรวมเท่ากับ 109,176.60 กิโลกรัม/ปี จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อาชีพหลักของครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน พืชหัตถกรรม เครื่องเทศ และสัตว์ป่า มีความแตกต่างกัน อาชีพรองของครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน พืชหัตถกรรม พืชอาหาร เห็ด เครื่องเทศ และแมลงกินได้ มีความแตกต่างกัน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศ มีความแตกต่างกัน การถือครองที่ดินของครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน พืชสมุนไพรและเครื่องเทศ และแมลงกินได้ มีความแตกต่างกัน และรายได้ของครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน พืชหัตถกรรม พืชอาหาร เห็ด แมลงกินได้ และสัตว์ป่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

_____ _____ ___/___/___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Rongrat Aeadkeaw 2011: Utilization of Non – timber Forest Products of People Tha Sao Sub-district, Sai Yok District, Kanchanaburi Province. Master of Science (Forest Resource Management), Major Field: Forest Resource Management, Department of Forest Management. Thesis Advisor: Associate Professor Apichart Pattaratuma, Ph.D. 123 pages.

The objectives of this study were to determine the socio-economic condition, people dependency on non – timber forest products and factors affecting the utilization of non – timber forest products of people residing Tha Sao Sub-district, Sai Yok District, Kanchanaburi Province. Questionnaire was used as a tool for data collecting, the sample size is 325 household or representatives. The using statistics included frequency, percentage, mean and t-test used for the hypothesis test with the given significant level of .05

The results of this study revealed that the majority the respondents were female, with their average age of 46.51 years. Their educational level were at primary school. Average number of household member was 4.10 persons and nucler family. Their main occupation was agriculture. While their minor occupation was casual labour. Average annual household income was 63,486.15 baht/year. Average size of land holding per household was 10.48 rais. Using non – timber forest products could be classified into 8 types namely: firewood, plants for handicraft, edibled plants, mushrooms, herbs spices, edibled insect, and wildlife. Most of the respondents utilized every type of such non – timber forest products. Edibled plants were mostly used with an average amount of 41.99 kilogram/ household/year, or with totally amount and value of about 109,176.60 kilogram/year. The results from the hypothesis test indicated that among the main occupation group utilized firewood, plants for handicraft, edibled plants, mushrooms, herbs spices, edibled insect, wildlife in different level; the minor occupation utilized of firewood, plants for handicraft, edibled plants, mushrooms, herbs spices, edibled insect in differentiate ; number of household members utilized of spices in differentiate ; size of land holding utilized firewood, herbs spices, edibled insect in differentiate ; annual household income utilized firewood, plants for handicraft, edibled plants, mushrooms, edibled insect, wildlife in differentiate with the significance level of .05 and .01

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาต ภัทรธรรม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพล หัวเมืองแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้ความรู้ และให้คำแนะนำตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ชาวบ้านตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ที่ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนพี่ น้องและเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเอื้ออาทรแก่ผู้วิจัยจนสามารถทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ข้าพเจ้าหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป ส่วนข้อบกพร่องผู้วิจัยขอรับผิดชอบและขออภัยไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงแด่บิดา มารดา รวมทั้งทุกๆ คนในครอบครัวของข้าพเจ้า ที่คอยให้ความห่วงใยให้โอกาสในการศึกษาถึงระดับนี้ ช่วยเป็นกำลังใจ และห่วงใยตลอดมา

รุ่งรัตน์ เอียดแก้ว

ธันวาคม 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(6)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
การตรวจเอกสาร	4
อุปกรณ์และวิธีการ	27
อุปกรณ์	27
วิธีการ	27
ผลและวิจารณ์	33
สรุปและข้อเสนอแนะ	101
สรุป	101
ข้อเสนอแนะ	104
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	105
ภาคผนวก	108
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	123

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลประชากรใน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	20
2	รายชื่อผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	21
3	การสุ่มของจำนวนครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	30
4	เพศของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	33
5	อายุของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	34
6	ศาสนาของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	34
7	สถานภาพของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	35
8	ระดับการศึกษาของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	35
9	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	36
10	ลักษณะของครัวเรือนของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	36
11	ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	37
12	ภูมิลำเนาของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	38
13	การเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	38
14	อาชีพหลักของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	39
15	อาชีพรองของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	39
16	รายได้ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	40
17	การถือครองที่ดินของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	41
18	การมีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครองของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	41

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	ขนาดพื้นที่ถือครองของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	42
20	ความต้องการขยายพื้นที่ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	43
21	วิธีการขยายพื้นที่ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	43
22	ประเภทของป่าที่ครัวเรือนของราษฎรนำมาใช้ประโยชน์ใน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	44
23	วิธีการได้มาของ ของป่าของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	45
24	การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทไม้ฟืนของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	50
25	การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทพืชหัตถกรรมของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	51
26	การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทพืชอาหารของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	52
27	การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทเห็ดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	55
28	การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทพืชสมุนไพรของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	56
29	การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทเครื่องเทศของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	59
30	ชนิดและปริมาณของไม้ฟืนที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	60
31	ชนิดและปริมาณของพืชหัตถกรรมที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	61
32	ชนิดและปริมาณของพืชอาหารที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	62

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
33	ชนิดและปริมาณของเห็ดที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	64
34	ชนิดและปริมาณของพืชสมุนไพรที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	65
35	ชนิดและปริมาณของเครื่องเทศที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	67
36	ชนิดและปริมาณของแมลงกินได้ ที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	68
37	ชนิดและปริมาณของไม้ฟืนที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	69
38	ชนิดและปริมาณของพืชอาหารที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	70
39	ชนิดและปริมาณของเห็ดที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสาอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	71
40	ชนิดและปริมาณของพืชสมุนไพรที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	72
41	ชนิดและปริมาณของแมลงกินได้ ที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	73
42	ชนิดและปริมาณของสัตว์ป่าที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	74
43	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามอาชีพหลักของครัวเรือน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	79
44	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามอาชีพรองของครัวเรือน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	83

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
45	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	89
46	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามการถือครองที่ดินของครัวเรือน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	94
47	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	99

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	17
2	แผนที่ตำบลท่าเสา	23

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

Utilization of Non – timber Forest Products of People Tha Sao Sub-district, Sai Yok District, Kanchanaburi Province

คำนำ

ประเทศไทยรู้จักการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่า โดยเฉพาะของป่าหรือผลผลิตที่มิใช่ไม้ ราษฎรที่อาศัยอยู่ในป่าหรือบริเวณข้างเคียงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยป่าเป็นแหล่งอาหาร แหล่งพักพิง รวมไปถึงสิ่งของเครื่องใช้สอยในครัวเรือน และมีการเก็บหาของป่าเพื่อค้าขายเล็กๆน้อยๆเป็นรายๆได้เสริม ถึงแม้ว่าของป่าจะมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันเพียงไร แต่ก็ถูกละเลยจากการจัดการบนพื้นฐานที่ถูกต้องมาเป็นเวลานานจนกระทั่งปี พ.ศ.2532 ประเทศไทยได้ยกเลิกป่าสัมปทานการตัดไม้ประกอบกับเริ่มมีกระแสเรื่องการอนุรักษ์ป่า ของป่าจึงได้รับความสนใจในด้านการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมทั้งด้านการใช้ประโยชน์จากป่า และการรักษาป่าในขณะเดียวกัน เนื่องจากเป็นการใช้ประโยชน์จากป่าโดยไม่ต้องตัดไม้ทำลายป่า (วนิดา, 2540)

ของป่า เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วสามารถเกิดขึ้นใหม่ทดแทนได้ มีความหลากหลายของชนิดและปริมาณเป็นดัชนีที่ชี้ถึงระดับความอุดมสมบูรณ์ของป่า (นิวัติ, 2542) ถึงแม้จะมีของป่าอยู่มากมายหลายชนิด แต่มีเพียงไม่กี่ชนิดเท่านั้นที่ได้มีการพัฒนาจนมีนัยสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ อาทิ ไผ่หวาย ไม้หอม ครั่ง ผึ้ง สมุนไพรบางชนิด เช่น ประคำดีควาย บุก ระย่อม เป็นต้น ดังนั้นจึงมีของป่า อีกหลายชนิดที่น่าสนใจ รวมทั้งของป่า ที่พัฒนาแล้วให้ยั่งยืนต่อไปทั้งทางด้านการเก็บหาเพื่อให้มีการเก็บหาที่ถูกวิธี ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การแปรรูป การใช้ประโยชน์ การตลาด และการจัดการ (ยรรยง และพรรณี, 2542)

การที่ของป่า เข้ามามีบทบาทต่อความเป็นอยู่ของราษฎรในปัจจุบัน ทำให้ปริมาณ ความต้องการของป่า เพิ่มมากขึ้น การเก็บหาของป่า ของชุมชนไม่สมดุลกับทรัพยากรที่มีในป่าชุมชน และการเก็บหาของป่า โดยไม่จำกัดปริมาณ หากปล่อยให้มีการเก็บหาจนเกินกว่ากำลังผลิตการผลิตของป่า ก็ย่อมส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อป่า อาจทำให้ของป่า บางชนิดสูญพันธุ์ได้ โดยปกติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาชนจะมีการเก็บหาของป่า มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันในด้านต่างๆ ปราศจากการควบคุมที่ถูกต้องตามหลักทางวิชาการทำให้ผลผลิตจากป่ามีจำนวนลดน้อยลงตามลำดับซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะเศรษฐกิจ สังคม และสภาวะแวดล้อมโดยรวมไม่น้อย การมีจิตสำนึกในการรู้จักการเก็บหา การผลิตและการใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการจึงจะสามารถจัดการการใช้ผลิตผลของป่า อย่างยั่งยืน เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการใช้ผลิตผลจากป่าอย่างคุ้มค่า เพื่อเป็นการพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ ตลอดจนของป่า ให้เข้าสู่สภาวะสมดุลตามธรรมชาติและให้ผลผลิตตอบสนองความต้องการของราษฎรได้อย่างยั่งยืน การศึกษาการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จะทำให้ทราบชนิดจำนวนของ ของป่าที่มีอยู่ในพื้นที่ป่าตำบลท่าเสา การใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสมเป็นการทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุลและสามารถเก็บผลประโยชน์จากป่าตามกำลังผลิตของป่าได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

2. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่า ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยมุ่งศึกษาเฉพาะราษฎรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

นิยามศัพท์

การใช้ประโยชน์ หมายถึง การใช้ การบริโภค การนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆได้แก่ การเก็บหาของป่า และการล่าสัตว์ป่ามาบริโภคในครัวเรือนหรือนำมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม

ลักษณะการใช้ประโยชน์ของป่า หมายถึง วิธีการที่ครัวเรือนของราษฎรนำของป่ามาใช้ประโยชน์

ของป่า หมายถึง ผลิตผลจากธรรมชาติที่ได้จากป่า ยกเว้นไม้ซุง รวมถึงพืช สัตว์และผลิตภัณฑ์จากพืช สัตว์ จุดมุ่งหมายเพื่อยังชีพหรือเพื่อการค้า

ราษฎร หมายถึง บุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสารงานวิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ได้ทำการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการศึกษาวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายของ ของป่า
2. ประเภทของ ของป่า
3. การใช้ประโยชน์จากของป่า
4. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของ ของป่า

ความหมายของ ของป่า

คำว่า ของป่าหรือผลผลิตจากป่าที่ไม่ใช้เนื้อไม้ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Non – timber Forest Products (NTFPs) แต่เดิมนั้นใช้คำว่า ผลิตภัณฑ์รอง (Minor Forest Products – MFP) และอีกคำที่ใช้เรียกกันคือ Non – wood Forest Products (NWFP) และFAO (2000) ใช้คำว่า Non – wood Forest Products (NWFPs) ซึ่งหมายถึง ผลิตผลทางด้านชีววิทยานอกเหนือจากเนื้อไม้ที่ได้รับจากป่าและที่ไม่ใช่ป่า รวมถึงจากสัตว์ป่า ผลิตผลจากสวนป่า ระบบวนเกษตร ตัวอย่างของป่ารวมทั้งผลิตผลที่ใช้เป็นอาหารและกิจกรรมเกี่ยวกับอาหาร เช่น เห็ด (mushrooms) ผลไม้เปลือกแข็ง (edible nuts) ผลไม้ (fruits) สมุนไพรและเครื่องปรุงอาหาร (medicinal plants and condiments) เครื่องเทศ (spices) พืชมีกลิ่นหอม (aromatic plants) เส้นใยที่ใช้ในการก่อสร้าง ทำเฟอร์นิเจอร์ ทำเสื้อผ้าหรือเครื่องมือเครื่องใช้ภาชนะต่างๆ ยางไม้ (gums) ชันไม้ (resins) นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่นำมาทำยา เครื่องสำอาง (cosmetic) และใช้ในทางวัฒนธรรม เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมใจ (2539) ผลผลิตจากป่าอาจจะจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ผลผลิตหลัก (major products) ได้แก่ไม้ซุง (timber) ไม้ขนาดเล็ก (Smallwood) และไม้ฟืนฯลฯ อีกกลุ่มหนึ่ง คือ ผลิตผลรอง (minor products) ได้แก่ไม้ไผ่ หวาย หญ้าเลี้ยงสัตว์ เปลือกไม้ ฯลฯ และรวมถึงผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่าด้วย

พยงค์ (2543) ได้รายงานว่า ของป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ให้หมายความว่าบรรดาของที่อยู่ในป่าตามธรรมชาติ คือ

1. ไม้ รวมทั้งส่วนต่างๆ ของไม้ ถ่านไม้ น้ำมันไม้ ยางไม้ ตลอดจนสิ่งอื่นๆที่เกิดจากไม้
2. พืชต่างๆ ตลอดจนสิ่งอื่นๆ ที่เกิดจากพืช
3. รังนก ครั่ง รวงผึ้ง ขี้ผึ้ง มูลค้างคาว
4. หินแร่ ที่ไม่ใช่แร่ตามกฎหมายแร่ และความรวมถึงถ่านไม้ที่บุคคลทำขึ้นด้วย

วิสูตร (2535) ของป่า ตามหวามหมายของกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติให้ หมายความว่าสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในป่าธรรมชาติ เป็นต้นว่า

1. ไม้ฟืน ถ่าน เปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ เมล็ด ผลไม้ หน่อไม้ ชันไม้ รากไม้
2. หญ้าอ้อ แขม ปรือ คา กก กระจูด กล้วยไม้ กูด เห็ด และพืชอื่นๆ
3. ซากสัตว์ ไข่ หนัง ขา นอ งา กราม ขนาย กระดูก ขน รังนก ครั่ง รังผึ้ง ขี้ผึ้ง และมูลค้างคาว
4. ดิน หิน กรวด ทราย แร่ และน้ำมัน

วนิดา (2539) ได้ให้ความหมายของป่า หมายถึง ผลิตผลจากป่าทุกชนิดยกเว้นไม้ (ไม้ในที่นี้หมายถึง ผลิตภัณฑ์เนื้อไม้ที่ได้จากต้นไม้โดยตรง เช่น ไม้ซุง ไม้แปรรูป ผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ เท่านั้น) โดยในอดีตถือว่าของป่าเป็นผลิตภัณฑ์รอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดประเภทของ ของป่า

ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ได้จัดของป่าออกเป็น 2 ประเภท (พยงค์, 2542) คือ

1. ของป่าหวงห้าม ได้จัดรวมของป่าที่หายากและการเก็บหาเป็นอันตรายแก่ต้นไม้ รวมเข้าไว้ด้วยกัน และอนุญาตให้มีการเก็บหาโดยไม่ต้องขออนุญาตต่อกรมป่าไม้ในปริมาณจำกัดที่เพียงพอต่อการใช้สอยในครัวเรือน โดยได้มีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดปริมาณมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้าม พ.ศ.2531 ลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ.2531 ทั้งหมด 18 ชนิด

2. ของป่าไม่หวงห้าม ได้แก่ของป่าอื่นๆซึ่งไม่มีอยู่ในบัญชีท้ายประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดวิธีการเก็บหาไว้ในแต่ละชนิด เพื่อผู้ที่เก็บหาจะไม่ทำอันตรายต่อต้นไม้และป่าไม้ โดยมีพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.2530 ขึ้นใช้บังคับแก่ผู้ที่เก็บหาของป่าหรือมีของป่าไว้ในครอบครอง

Shrestha (1994) ได้แบ่งของป่าออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ของป่าทุกชนิดที่ได้จากพืชที่ไม่ได้ให้เนื้อไม้ (Forest Products from Non – timber Plants) เช่น พืชล้มลุกที่เป็นสมุนไพร เครื่องเทศ พืชที่ให้เส้นใย พืชประเภทเฟิร์นที่รับประทานได้ เห็ด ผักป่า เหง้า (Rhizomes) ของพืชจำพวกหญ้า และพืชเกาะอาศัย (Epiphyter) ตลอดจนจุลินทรีย์ต่างๆ ที่มีขนาดเล็กจนมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า

2. ของป่าที่ได้จากการใช้ประโยชน์ส่วนที่ไม่ใช่เนื้อไม้ของไม้ยืนต้น (Non – timber use of forest trees) เช่น ผล เมล็ด ดอก ใบ น้ำมันยาง ชัน เปลือก เส้นใย เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วนิดา (2539) ได้จำแนกของป่าออกเป็นหมวดหมู่ ตามลักษณะของ ของป่า โดยได้จำแนกของป่าเป็น 9 กลุ่มดังนี้

1. หวาย
2. ไผ่
3. ชันและยางไม้
4. สมุนไพร และเครื่องเทศ
5. พืชอาหาร
6. แมลงอุตสาหกรรม และแมลงกินได้
7. ไม้หอม
8. เปลือกไม้
9. แทนนินและสีธรรมชาติ

จะเห็นได้ว่าการจัดประเภทของ ของป่า ข้างต้น ไม่ได้เป็นหลักเกณฑ์ที่ตายตัว อาจมีการจัดประเภทในรูปแบบอื่นก็ได้

การใช้ประโยชน์จากของป่า

ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่งอกเงยขึ้นมาใหม่ได้ สามารถที่จะได้รับการจัดการให้มีผลประโยชน์ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ (นิวัติ, 2542) นอกจากนี้ป่ายังสามารถให้ประโยชน์หลายๆ อย่างในลักษณะเอนกประสงค์ต่อชุมชนที่อยู่ใกล้กับแหล่งป่าไม้ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่าสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. คนที่อาศัยอยู่ในป่า หาเลี้ยงชีพโดยการล่าสัตว์ เก็บหาของป่าหรือทำไร่หมุนเวียนและเป็นคนที่พึ่งพิงป่าอย่างมากในการดำรงชีพ

2. คนที่อาศัยใกล้ป่า โดยทั่วไปมักทำการเกษตรอยู่ภายนอกป่า และใช้ประโยชน์ผลผลิตจากป่า เช่น ไม้ฟืน อาหาร ยาสมุนไพร เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. คนที่เกี่ยวกับกิจกรรมเชิงธุรกิจการค้า เช่น ดักจับสัตว์ ขุดหาแร่ ตัดไม้ กลุ่มคนที่จัดอยู่ในประเภทนี้แตกต่างจากสองประเภทแรก โดยที่คนเหล่านี้มีรายได้จากแรงงานที่ได้จากการพึ่งพิงป่ามากกว่าที่จะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลผลิตจากป่าเพื่อเลี้ยงชีพโดยตรง

การใช้ประโยชน์จากของป่าในแง่ของการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้นั้น มีผู้ให้ความหมายของการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ว่า หมายถึงลักษณะที่ครัวเรือนชนบทพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าในขอบเขตที่มีความหลากหลาย เพื่อสนองความต้องการด้านการบริโภคในครัวเรือน การบริโภครวมไปถึงเพื่อเป็นอาหาร เชื้อเพลิง วัสดุในการก่อสร้าง ยารักษาโรค ความต้องการทางสังคม ศาสนา รวมทั้งการสร้างรายได้จากทรัพยากรของป่าที่เก็บได้ (Subhadhira และคณะ, 1987) วีระวัฒน์ และคณะ (2539) กล่าวว่า การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของครัวเรือนชนบทแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. การพึ่งพิงเพื่อการยังชีพ เป็นลักษณะการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญที่สุดของครัวเรือนชนบท ซึ่งชาวชนบทส่วนใหญ่ก็ยังคงพึ่งพิงทรัพยากรเพื่อการยังชีพในรูปปัจจัยสี่ ได้แก่ ด้านอาหารจะมีการเก็บหาอาหารจากพืชผักป่า จากส่วนต่างๆ ของต้นไม้รวมทั้งอาหารที่ได้จากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่า นอกจากนี้ใช้ในการเป็นส่วนประกอบของการผลิตอาหารในรูปของเชื้อเพลิง เช่น ฟืนและถ่าน ในด้านของเครื่องนุ่งห่ม ในด้านที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และในด้านยารักษาโรค

2. การพึ่งพิงเพื่อการสร้างรายได้ เป็นลักษณะการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ที่ครัวเรือนชนบทเก็บหาทรัพยากรป่าไม้ นำไปขายเป็นรายได้ของครัวเรือนที่แลกเปลี่ยนกับสิ่งอุปโภคบริโภคที่ครัวเรือนขาดแคลนหรือหาไม่ได้จากป่าไม้ ลักษณะการขายแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 การขายทรัพยากรที่เก็บหาได้จากป่าไม้โดยคงสภาพเดิม ได้แก่ ฟืน เห็ด อาหารจากพืชผักป่า ผลไม้ป่า หรือเนื้อสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่า

2.2 การขายทรัพยากรที่เก็บหาได้จากป่าไม้โดยการแปรรูปแล้ว ได้แก่ เสื่อ ผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หัตถกรรมต่างๆ จากหวาย ไม้ไผ่ เป็นต้น

3. การพึ่งพิงเพื่อเป็นปัจจัยการผลิต เป็นลักษณะการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ที่ครัวเรือนชนบทเก็บหาทรัพยากรป่าไม้มาใช้เป็นปัจจัยการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยในทางตรง ได้แก่ครัวเรือนชนบทนำทรัพยากรป่าไม้มาใช้ทำเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องมือทางการเกษตร เช่น จอบ เสียม คราด คันไถ ส่วนทางอ้อมได้แก่ เป็นแหล่งผลิตน้ำเพื่อการเกษตรกรรมในหน้าแล้ง

อำนวย (2535) กล่าวว่า ผลประโยชน์ที่ได้จากของป่า เป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เป็นเพื่ออุตสาหกรรม แต่เป็นผลผลิตที่สามารถเกิดขึ้นต่อเนื่อง ตามความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ และเป็นผลผลิตที่ไม่มีที่สิ้นสุด หากชุมชนรู้จักการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างถูกต้อง

ปัจจุบันกล่าวได้ว่าของป่ามีคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเมื่อพิจารณาในระดับครัวเรือนของชุมชน ที่อาศัยใกล้กับพื้นที่ป่าหรือรอบป่า ของป่ามีบทบาท คือ

1. เป็นแหล่งอาหารในยามที่ขาดแคลน
2. เป็นวัสดุสำหรับก่อสร้างใช้ในครัวเรือน
3. เป็นยารักษาโรค
4. เป็นวัสดุดิบที่ใช้สำหรับทำเครื่องใช้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนา
5. เป็นรายได้เสริมแก่ครัวเรือน
6. เป็นแหล่งท่องเที่ยว

เนื่องจากของป่าแต่ละชนิดมีการนำมาใช้ประโยชน์แตกต่างกันออกไปตามชนิดของของป่าซึ่งสามารถจำแนกของป่าออกได้เป็น 7 กลุ่ม และมีการนำมาใช้ประโยชน์ดังนี้

1. ไม้ฟืนและถ่าน อำนวย (2535) กล่าวว่าไม้ฟืนและถ่านเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของชาวชนบทซึ่งต้องใช้ฟืนและถ่านในการหุงหาอาหารประจำวัน รวมทั้งใช้เป็นเชื้อเพลิงในการให้พลังงานความร้อนเพื่อความอบอุ่น และใช้ในการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การย่างปลา การเผาอิฐ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

2. พืชหัตถกรรม ในประเทศไทยพืชจากป่าที่สำคัญและมีการนำมาใช้ประโยชน์ทางด้านหัตถกรรมอย่างกว้างขวาง ได้แก่

2.1 หวาย เป็นผลิตผลที่สำคัญจากป่าชนิดหนึ่ง ซึ่งหวายเป็นพันธุ์ไม้จำพวกปาล์มมีลำต้นเลื้อยไปตามดินหรือเกาะไปตามต้นไม้ชนิดอื่นๆ หวายในประเทศไทยพบว่ามี 55 ชนิด 6 สกุล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ได้แก่ Calamus, Korthalsis, Daemonorops, Plectocomia, Myrialepsis และ Plectocomiopsis พบขึ้นสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 3,000 เมตร ในป่าธรรมชาติ หวายมีการใช้ประโยชน์ ทำเป็นเครื่องจักรสาน และงานฝีมือต่างๆ เช่น หมวก ตะกร้า และเสื่อ เป็นต้น ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ ใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรค เช่น รูมาติสซั่ม หอบหืด ท้องร่วง แก้งูกัด และโรคลำไส้ ใช้รับประทานหน่อและยอด

2.2 ไม้ไผ่ ในประเทศไทยมีไผ่อยู่ 12 สกุล ประมาณ 60 ชนิด ชนิดหลักๆ เช่น ไผ่รวก (*Thyrsostachys siamensis* Gamble) ไผ่สีสุก (*Bambusa blumeana* Schult.f.) ไผ่บง (*Bambusa nutans* Wall.) ไผ่ป่า (*Bambusa arundinacae* Willd.) และไผ่บงใหญ่ (*Dendrocalamus brandisii* Kurz) เป็นต้น ไม้ไผ่สามาถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างแพร่หลายทำให้ไม้ไผ่เป็นสินค้าที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ผลผลิตจากไม้ไผ่ในประเทศ 80 เปอร์เซ็นต์ ใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่ไม่ใช่อุตสาหกรรม มีเพียง 20 เปอร์เซ็นต์ ที่นำไปใช้ในอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ ไม้ไผ่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ดังนี้ ลำต้นใช้ในการก่อสร้างบ้าน ทำพื้น และฝาผนัง ทำบันได รั้ว ภาชนะ เครื่องเล่น เครื่องดนตรี เฟอร์นิเจอร์ ทำฟืน เป็นวัตถุดิบ

2.3 พืชหัตถกรรมอื่นๆ ที่ได้จากป่า เช่น ต้นไม้กวาด ใบค้อ และเถาวัลย์ต่างๆ ซึ่งเถาวัลย์ต่างๆ สามารถนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของบ้านเรือน ใช้ตกแต่งบ้าน ใช้จักสานภาชนะต่างๆ และของใช้อื่นๆ เป็นต้น ซึ่งอาจทำไว้ใช้เองหรือไว้ขายเป็นของที่ระลึกได้

3. พืชอาหาร ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ราษฎรส่วนใหญ่อยู่ในชนบท อาศัยของป่าและป่าไม้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำรงชีพ อาหารจึงได้จากการล่าหรือเก็บหาจากป่า ซึ่งของป่าเป็นอาหารหลักที่สำคัญของราษฎร ของป่ายังมีวิตามินที่จำเป็นและมีความหลากหลายทางโภชนาการสูง มีชุมชนมากกว่า 30,000 แห่ง ในประเทศไทยหรือคิดเป็น 60 เปอร์เซ็นต์ ของประชากรในชนบทที่ยังพึ่งพิงอาหารบางส่วนจากธรรมชาติที่ได้เก็บหาจากป่าและพื้นที่ใกล้เคียง (วนิดา, 2539) โดยใช้เป็นอาหารประจำวันและจำหน่ายในบางส่วน ได้แก่พืชผักป่าต่างๆ เช่น หน่อไม้ หน่อหวาย ผลไม้ป่าต่างๆ เป็นต้น

4. เห็ด โดยปกติพบได้ในป่าทั่วไปของประเทศ พบมากในฤดูฝน ใช้ในการทำอาหารทำได้หลายตำรับมีรสชาติอร่อย เห็ดนอกจากจะใช้รับประทานเป็นอาหารแล้วยังมีประโยชน์ในด้านการเป็นยาสมุนไพรด้วย ปัจจุบันได้มีการพัฒนาการเพาะเลี้ยงเห็ดไปแล้วหลายชนิด เช่น เห็ดหอม เห็ด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฟาง เห็ดนางฟ้า เห็ดหูหนู แต่ก็มีเห็ดอีกหลายชนิดที่มีราคาแพง และน่าจะพัฒนาให้มีการเพาะเลี้ยงเป็นอาชีพต่อไป เช่น เห็ดโคน หรือ เห็ดปลวก เป็นต้น เห็ดป่าที่พบในประเทศไทยมีมากมายหลายชนิด เช่น เห็ดไข่ห่าน (*Amanita vaginata*) เห็ดโคน (*Termitomyces furtiginosus*) เห็ดตับเต่า (*Boletus edulis*) เป็นต้น

5. สมุนไพรและเครื่องเทศ สมุนไพรและเครื่องเทศเป็นสิ่งที่แยกจากกันได้ยาก พืชชนิดเดียวกันอาจเป็นทั้งสมุนไพรและเครื่องเทศ ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ อาทิ เช่น อบเชย พริกไทย ลูกจันทน์ ถ้านำพืชเหล่านี้ไปรักษาโรคก็เป็นสมุนไพร หากนำไปใช้ในการแต่งกลิ่นอาหารก็เป็นเครื่องเทศ

5.1 สมุนไพร เป็นพืชอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีการปลูกใช้ประโยชน์มานานแล้ว เพราะบางชนิดสามารถนำมารับประทานเป็นอาหาร ให้คุณค่าทางอาหารและยังให้รสชาติที่ทำให้เจริญอาหารสมุนไพรหลายชนิดยังมีสรรพคุณเป็นยารักษาโรค ช่วยย่อยอาหาร แก้อาการท้องอืด-ท้องเฟ้อสมุนไพรอาจเรียกได้ว่าเป็นยาพื้นบ้าน เป็นที่ยอมรับและใช้กันมาแต่สมัยโบราณ การใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคนั้นเป็นที่ยอมรับกันมาแต่สมัยโบราณ โดยเฉพาะประเทศไทย ในท้องถิ่นชนบทสมุนไพรส่วนหนึ่งได้จากป่าโดยไปขุดหาจากป่าตามความต้องการเช่น ระย่อม (*Rauvolfia serpentine* (L.) Benth. ex Kurz) บอระเพ็ด(*Tinospora crispa* (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson) เหงือกปลาหมอ *(Acanthus ebracteatus* Vahl) เปล้าน้อย (*Croton stellatopilosus* Ohba) ฟ้าทะลายโจร(*Andrographis paniculata* (Burm.f.)) คัดเค้า (*Oxyceros horridus* (Lour.)) จำปาขาว (*Plumeria obtusa* L.) ข่าป่า (*Catimbium speciosum* (Wendl.) Holtt.)เป็นต้น การศึกษาวิจัยการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของกลุ่มชนพื้นเมืองตามป่าเขาหรือในชนบทที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งได้สังเกตว่าพืชชนิดใดนำมาใช้บำบัดโรคได้ มีสรรพคุณอย่างไร จากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ และการทดลองแบบพื้นบ้านที่ได้ทั้งข้อดีและข้อผิดพลาด (วุฒิ, 2540)

5. 2 เครื่องเทศ หมายถึง ส่วนต่างๆของพืชที่นำมาใช้เป็นเครื่องปรุงรสอาหารหรือเพื่อให้อาหารมีกลิ่นหอม สารประกอบอินทรีย์ที่เป็นกลิ่นหอมของเครื่องเทศนั้นมาจากส่วนที่เป็นน้ำมัน(Fixed oil) และน้ำมันหอมระเหย (Volatile oil) ส่วนรสชาติที่เผ็ดร้อนนั้นมาจากส่วนที่เป็นยาง (Resins) นอกจากนี้ยังมีสารอื่นๆอีก เช่น แป้ง น้ำตาล แร่ธาตุ และวิตามินบางชนิด เป็นต้นโดยเครื่องเทศเป็นกลุ่มที่นำมาใช้ประโยชน์ในการเป็นส่วนประกอบอาหาร โดยมากจะใช้ประโยชน์เพื่อ การปรุงรสมากกว่าเพื่อต้องการคุณค่าทางอาหาร เครื่องเทศมีมากมายหลายชนิด ที่ใช้กันใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเทศไทยมีทั้งแหล่งกำเนิดในประเทศไทยและนำเข้า เครื่องเทศต่างๆ ที่ใช้ประโยชน์ในประเทศไทย เช่น ลูกจันทน์เทศ และดอกจันทน์เทศ (*Myristica fragrans* Houtt.) ดีปลี *(Piper longum* L.) อบเชย (*Cinnamomum bejolghota* Sweet.) กระวาน (*Amomum testaceum* Ridl.) เร่ว (*Amomum xanthioides* Wall.) กานพลู *(Syzygium aromaticum* (L.) Merr.& L.M.Perry) พริกไทย (*Piper nigrum* L.) ขิง (*Zingiber officinale* Roscoe) ข่า *(Alpinia galanga* (L.) Willd.) (เสรี, 2546)

6. แมลงอุตสาหกรรมและแมลงกินได้ แมลงอุตสาหกรรม และแมลงกินได้ที่สำคัญ และมีการนำมาใช้ประโยชน์ในหลายๆ ประการ ดังนี้

6.1 ครั่ง เป็นสารขับถ่ายออกจากตัวแมลงครั่ง ซึ่งอาศัยดูดกินน้ำเลี้ยงจากกิ่งไม้ที่เป็นแม่ไม้เลี้ยงมาเป็นอาหาร แล้วขับถ่ายยางครั่งออกจากภายในตัวครั่งตลอดเวลา ยางครั่งมีลักษณะเหนียวสีเหลือง เมื่อถูกน้ำจะแข็งตัวเป็นสีน้ำตาล ครั่งสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางตั้งแต่เป็นแลคเกอร์คุณภาพสูงไปจนถึงทำฉนวนไฟฟ้า สมัยโบราณใช้สีจากครั่งเป็นสมุนไพรสำหรับรักษาโรค เช่น โลหิตจาง นอกจากนี้ยังใช้เป็นสีย้อมไม้ และหนังสัตว์ ย้อมไหม และฝ้าย ทำสีผสมอาหาร เคลือบช็อกโกแลต ทำหมึก เครื่องสำอาง เช่น ลิปสติก ยาทาเล็บ เป็นต้น

6.2 ผึ้ง ที่พบโดยทั่วไปในประเทศไทย มีอยู่ 4 ชนิด ในจำนวนนี้มี 3 ชนิด เป็นผึ้งพื้นเมืองในประเทศไทย ได้แก่ ผึ้งหลวง *(Apis dorsata*) ผึ้งโพรง *(Apis cerana*) ผึ้งมิ้ม *(Apis flores*) และผึ้งพันธุ์ *(Apis Mellifera* L.*)* ที่นำเข้ามา เป็นผึ้งพันธุ์อิตาเลียน ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากผึ้งส่วนใหญ่ได้มาจากผึ้งเลี้ยง ผลิตภัณฑ์จากผึ้งที่มีการใช้ประโยชน์ ดังนี้

น้ำผึ้ง นำมาใช้เป็นอาหาร และส่วนผสมของยาแผนโบราณหลายชนิด เพื่อช่วยลดความฝาดของตัวยาใช้เป็นยารักษาโรคต่างๆ เช่น โรคท้องอืดท้องเฟ้อ โรคริดสีดวงทวาร และเส้นเลือดขอด แก้ไอ หลอดลมอักเสบ ความดันโลหิตสูง เป็นต้น

ขี้ผึ้ง และไขผึ้ง นำมาใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ ใช้หุ้มยาเม็ดทำให้ยาเก็บได้นาน ใช้ผสมเป็นครีม หรือยาขี้ผึ้ง ทำให้เนื้อยาข้นหรือแข็งตัวขึ้น ใช้ผสมเครื่องสำอาง ใช้ทำเทียนไข ใช้เคลือบผลไม้ ใช้ปั้นหุ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นมผึ้งไปใช้เป็นสมุนไพร บำรุงสุขภาพ

เกสรผึ้ง นำมาใช้รักษาร่างกายให้สวยงาม ทำให้ร่างกายเปล่งปลั่ง แก้สิวฝ้า เจริญอาหารขับถ่ายเป็นปกติ

6.3 แมลงกินได้ มีการนำมาใช้ประโยชน์ โดย วนิดา (2539) กล่าวว่าราษฎรในบทจะเก็บหามากินเป็นอาหารว่าง และอาหารเสริมโปรตีน แมลงมีการขายในตลาดท้องท้องถิ่น ได้แก่ จิ้งหรีด ตัวต่อ ไข่มดแดง แมงอีนูน ด้วง จักจั่น แมลงทับ แมงกระชอน แมลงเม่า ตั๊กแตน เป็นต้น

7. ของป่าอื่นๆ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์เล็กๆ น้อยๆ ในครัวเรือนได้ (วนิดา, 2539) เช่น ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่าใช้ทั้งเป็นอาหาร และจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น เช่น เก้ง กวาง กระต่ายป่า นกป่า หรือสัตว์ป่าที่ถูกจับเพื่อนำมาเลี้ยง เช่น นกชนิดต่างๆ งู กระรอก เป็นต้น ชันและยางไม้ใช้ในการทำน้ำมันชักเงาหรือยาเรือ เป็นยาสมุนไพร ใช้ย้อมสีผ้าไหม ฯลฯ ไม้หอมใช้เป็นยาสมุนไพร ทำธูป โลงศพ ฯลฯ เปลือกไม้ ซึ่งเปลือกไม้ที่สำคัญมี 3 ชนิด ไม้บง *(Persea kurzi* Kostern) เปลือกมียางเหนียวผสมกับน้ำ ทำธูป ทำยากันยุง ไม้อบเชย (*Cinnamomum bejolghota* (Buch.-Ham.) Sweet) เปลือกอบเชยใช้ประโยชน์เป็นส่วนประกอบอาหาร เช่น ผักดอง เครื่องพะโล้ ผงกระหรี่ ปอกระสา *(Broussonetia papyrifera* (L.) Vent.) นำมาประโยชน์ ทำกระดาษปิดร่ม กระดาษลอกลาย กระดาษเช็ดมือ ดอกไม้ประดิษฐ์ ทำกระดาษปิดผนัง ทำโคมไฟฟ้า เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วุฒิพล และคณะ (2537) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของชุมชน 11 หมู่บ้านที่อยู่ใน และรายรอบอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าของป่าที่ชาวบ้านเก็บหามาใช้ประโยชน์ และจำหน่ายมีทั้งหมด 8 ประเภท คือ พืชกินได้ แมลงกินได้ ผลไม้ป่า พืชหัว เห็ด น้ำผึ้ง ไม้ไผ่ และสมุนไพร ซึ่งคิดเป็นมูลค่าของป่าที่เก็บหาได้รวมทั้งสิ้น 2,355,375 บาทต่อปี หรือ 69.25 บาทต่อเฮกแตร์ต่อปี มูลค่ารวมทั้งในส่วนของการบริโภค และจำหน่ายคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15 ของรายได้ที่คิดเป็นเงินสดของครัวเรือนต่อปี นับได้ว่าของป่ามีบทบาทไม่น้อยต่อการดำรงชีพของชาวบ้านที่อยู่รายรอบเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้มในแง่ของแหล่งอาหาร และทำรายได้เสริมให้กับครัวเรือน

วีระวัฒน์ และคณะ (2539) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของราษฎรบ้านโนนอำนวย ตำบลนาดาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าราษฎรส่วนใหญ่ มีอาชีพหลักทางเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ย 11,940 – 50,000 บาทต่อปี สัดสวนของ ของป่าที่เก็บหาได้ต่อรายได้ครัวเรือนเท่ากับร้อยละ3.74 แยกเป็นมูลค่าของ ของป่าที่บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 2.84 และจำหน่ายร้อยละ 0.90 มีมูลค่าของ ของป่าที่เก็บหาได้มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 717,656 บาทต่อปี โดยของป่าที่เก็บหามา ได้แก่ ไม้ฟืน พืชผักป่า เห็ด ผลไม้ป่า สมุนไพร แมลงกินได้ และพืชหัตถกรรม ส่วนครัวเรือนที่เก็บหาของป่าชนิดต่างๆ แยกออกได้เป็น เก็บหาฟืนร้อยละ 97.1 เก็บหาพืชผักป่าร้อยละ 78.6 เก็บหาเห็ดร้อยละ 71.4 เก็บหาผลไม้ป่าร้อยละ 8.6 เก็บหาสมุนไพรร้อยละ 5.7 เก็บหาแมลงกินได้ร้อยละ 67.1 และเก็บหาพืชหัตถกรรมร้อยละ 32.9 สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพิงของป่าของราษฎรคือ ระดับเทคโนโลยีในการผลิตเท่านั้น

วราภรณ์ (2540) ได้ทำการศึกษาการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบริเวณพื้นที่แนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี พบว่าการใช้ไม้ของราษฎรเพื่อก่อสร้างบ้านเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่มาจากไม้ ราษฎรส่วนใหญ่ใช้ถ่านเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี โดยนำไม้มาจากพื้นที่ทำกินหรือซื้อจากเพื่อนบ้านที่นำมาจากป่า สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ไม้เพื่อก่อสร้างบ้านเรือนคือ รายได้รวมของครัวเรือน และขนาดของพื้นที่ทำกิน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ไม้ฟืนเพื่อเป็นเชื้อเพลิงคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประเภทของเชื้อเพลิงที่ใช้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประยูรยงค์ (2542) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจ และสังคมกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง จังหวัดระยอง และจันทบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้คือจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ โดยพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ 7 ชนิด ได้แก่ สมุนไพร ผลไม้ป่า พืชผักป่า ไม้ไผ่ หน่อไม้ เห็ด และแมลงกินได้ เป็นการเก็บหาเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ โดยบริโภคสมุนไพร 0.24 กิโลกรัมต่อครัวเรือนต่อปี ผลไม้ป่า 0.71 กิโลกรัมต่อครัวเรือนต่อปี พืชผักป่า 1.25 กิโลกรัมต่อครัวเรือนต่อปี ไม้ไผ่ 0.76 ลำต่อครัวเรือนต่อปี หน่อไม้ 0.73 กิโลกรัมต่อครัวเรือนต่อปี เห็ด 0.12 กิโลกรัมต่อครัวเรือนต่อปี แมลงกินได้ 0.01 กิโลกรัมต่อครัวเรือนต่อปี

อรรถพล (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน จากการศึกษาพบว่า มีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าโดยมีการนำผลิตผลของป่ามาใช้ประโยชน์ 7 ประเภท ได้แก่ พืชสมุนไพร ผลไม้ป่า พืชผักป่า ไม้ไผ่ป่า เห็ดป่า หน่อไม้ และแมลงกินได้ โดยที่ผลไม้เป็นผลิตผลที่มีการนำมาใช้มากที่สุด เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 2.83 กิโลกรัมต่อปี มีการนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์ 11 ชนิด โดยหมูป่ามีการนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด เฉลี่ยต่อครัวเรือน 13.05 กิโลกรัมต่อปี มูลค่ารวมทั้งสิ้นของของป่าทุกชนิดที่ราษฎรทุกครัวเรือนนำมาใช้ประโยชน์มีค่าเท่ากับ 1,103.123 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 1.24 ของรายได้ที่เป็นเงินสดของครัวเรือนต่อปี ซึ่งมูลค่าส่วนนี้ถือเป็นรายได้แฝงหรือที่กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นมูลค่าที่ราษฎรสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่จ่ายจริงลงไปถึง 1,103.123 บาทต่อปีหรือคิดเป็นร้อยละ 1.44 ของรายจ่ายจริง

จุฬาภรณ์ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่าราษฎรส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรม และมีที่ดินเป็นของตนเอง โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 11.3 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย 24,815 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ประเภทของ ของป่าที่ราษฎรเก็บหามาใช้ประโยชน์ได้แก่ สมุนไพร พืชผักป่า ผลไม้ป่า ไม้ไผ่ หน่อไม้ เห็ด แมลงกินได้ สัตว์ป่า ฟืน และถ่าน ครัวเรือนส่วนใหญ่จะเก็บหาของป่ามาใช้ประโยชน์เกือบทุกชนิด ของป่าที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ หน่อไม้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์เห็ด และพืชผักป่า รายได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการใช้ฟืน อาชีพของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการใช้ของป่าเกือบทุกชนิดยกเว้นถ่าน และสมุนไพร การถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ไม้ไผ่

มงคล (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของครัวเรือนราษฎรในอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พบว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ประโยชน์ของป่า พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ประโยชน์ของป่าประเภทไม้ฟืน หวาย และพืชอาหารอื่นๆ ขนาดพื้นที่ถือครองของครัวเรือนมี ความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ประโยชน์ของป่าประเภท ต๋าว และสมุนไพร ชาติพันธุ์ของราษฎรมี ความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ประโยชน์ของป่าประเภท ต๋าว แนวทางการใช้ประโยชน์ของป่าเพื่อการพัฒนาชนบท อำเภอบ่อเกลือ พบว่าของป่าหลายชนิดได้แก่ ไม้ฟืน หวาย ต๋าว และหัตถกรรมอื่นๆ สามารถนำของป่าเหล่านี้มาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทได้ ซึ่งมีแนวทางในการนำมาช่วยพัฒนาด้าน การสร้างงาน อาชีพ และสร้างรายได้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (X) **ตัวแปรตาม (Y)**

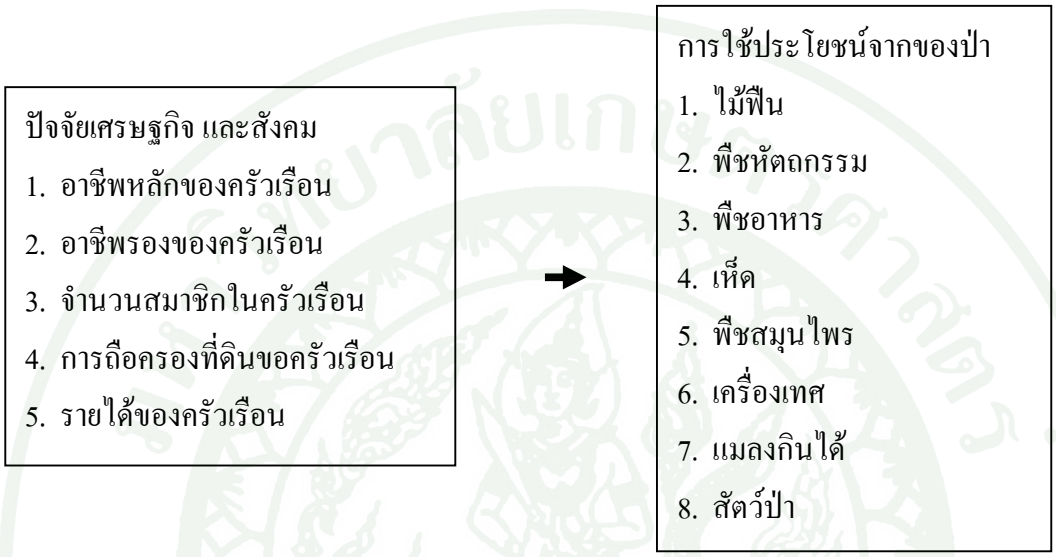

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปรในการวิจัย สามารถนำมากำหนดสมมติฐานในการวิจัยของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อาชีพหลักของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 อาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 การถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 รายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พื้นที่ศึกษา

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

1. สภาพทั่วไป

1.1 ประวัติความเป็นมา

ชื่อตำบลท่าเสา ได้มาโดยที่ว่าสมัยก่อนนั้น บ้านท่าเสามีสถานีรถไฟที่ชุมชนบริเวณน้ำตกไทรโยคน้อย ประกอบกับชุมชนบริเวณนั้น ที่มีอาชีพ ชัก - ลากไม้ เป็นประเภทเสาเรือน และได้ลากไม้เสาลงไปท่าน้ำ เพื่อลำเลียงลงไปยังที่อื่น จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า หมู่บ้านท่าเสา และด้วยความที่มีชุมชนอยู่หนาแน่น และมีความเจริญอยู่มากกว่าหมู่บ้านอื่น จึงใช้หมู่บ้านนี้ ตั้งชื่อเป็นตำบลท่าเสา เมื่อ พ.ศ.2512

2. ข้อมูลพื้นฐาน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2538 มีระยะห่างจากอำเภอไทรโยค ประมาณ 20 กิโลเมตร ระยะห่างจากจังหวัดกาญจนบุรี ประมาณ 60 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 310 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 193,781 ไร่ ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 2,600 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 7,989 คน ชาย 4,184 คน หญิง 3,805 คน

2.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลช่องสะเดา อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2 ข้อมูลประชากร

หมู่บ้านในตำบลมีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งหมด 7,989 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลประชากรใน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	ช่องแคบ	400	642	641	1,283
2	วังใหญ่	156	240	228	468
3	ท่าเสา	443	580	475	1,055
4	พุองกะ	440	742	649	1,391
5	พุพง	159	288	255	543
6	พุม่วง	77	123	212	244
7	พุมุด	258	439	382	821
8	พุเตย	230	379	355	734
9	วังเขมร	197	293	262	555
10	หนองตาม่วง	62	148	150	298
11	พุลาด	178	310	287	597
	รวม	2,600	4,184	3,805	7,989

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3 ข้อมูลผู้นำชุมชน

ข้อมูลผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายชื่อผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

บ้าน	หมู่	ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน
บ้านช่องแคบ	1	ผู้ใหญ่อารีย์ กาญจนกุล
บ้านวังใหญ่	2	ผู้ใหญ่กาญจนาพร เพชรศิริกุล
บ้านท่าเสา	3	ผู้ใหญ่กฤก แสงอาทิตย์
บ้านพุองกะ	4	ผู้ใหญ่วิชา ศรอารา
บ้านพุพง	5	ผู้ใหญ่พิษณุ ตันกิติมงคล
บ้านพุม่วง	6	ผู้ใหญ่พนม นุชจ้อย
บ้านพุมุด	7	กำนันวิเชียร คล้ำชานา
บ้านพุเตย	8	ผู้ใหญ่สุพจน์ ผินกลับ
บ้านวังเขมร	9	ผู้ใหญ่วิเชียร ขำหงิม
บ้านหนองตาม่วง	10	ผู้ใหญ่นงนุช ผอบทอง
บ้านพุลาด	11	ผู้ใหญ่พิชัย ร่มโพธิ์รี

2.4 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

สภาพภูมิประเทศทั่วไป เป็นที่ราบสูง ด้านทิศตะวันออก มีเทือกเขาเกือบตลอดแนว เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ฝั่งแม่น้ำ อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 40.9 องศา อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 9.3 องศา และมีฝนตกชุกในโซนท่าเสา ตอนบน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.5 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม

ตำบลท่าเสา มีสภาพทางกายภาพเป็นที่ราบเชิงเขา มีต้นน้ำลำธาร ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติที่งดงาม และมีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ คือถนนสาย 323 สายกาญจนบุรี – สังขละบุรี ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ใช้เดินทางในการท่องเที่ยวในเขตอำเภอไทรโยค และอำเภอใกล้เคียง ทำให้ราษฎรตำบลท่าเสา มีรายได้ในการจำหน่ายผลผลิต ให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เพราะมีแม่น้ำแควน้อยและพุลำธารไหลผ่านพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำการเกษตร มีการทำสวนผลไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ มีป่าไผ่ ซึ่งสามารถใช้ในการจักรสานเพื่อจำหน่าย โดยเฉพาะการสานเข่ง ซึ่งบางหมู่บ้านทำกันเกือบทุกครัวเรือน และนำไปจำหน่ายในต่างถิ่นมีรายได้ดีพอสมควร สภาพพื้นที่บางแห่งเป็นทุ่งหญ้า เหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์ เช่น โคนม โคเนื้อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

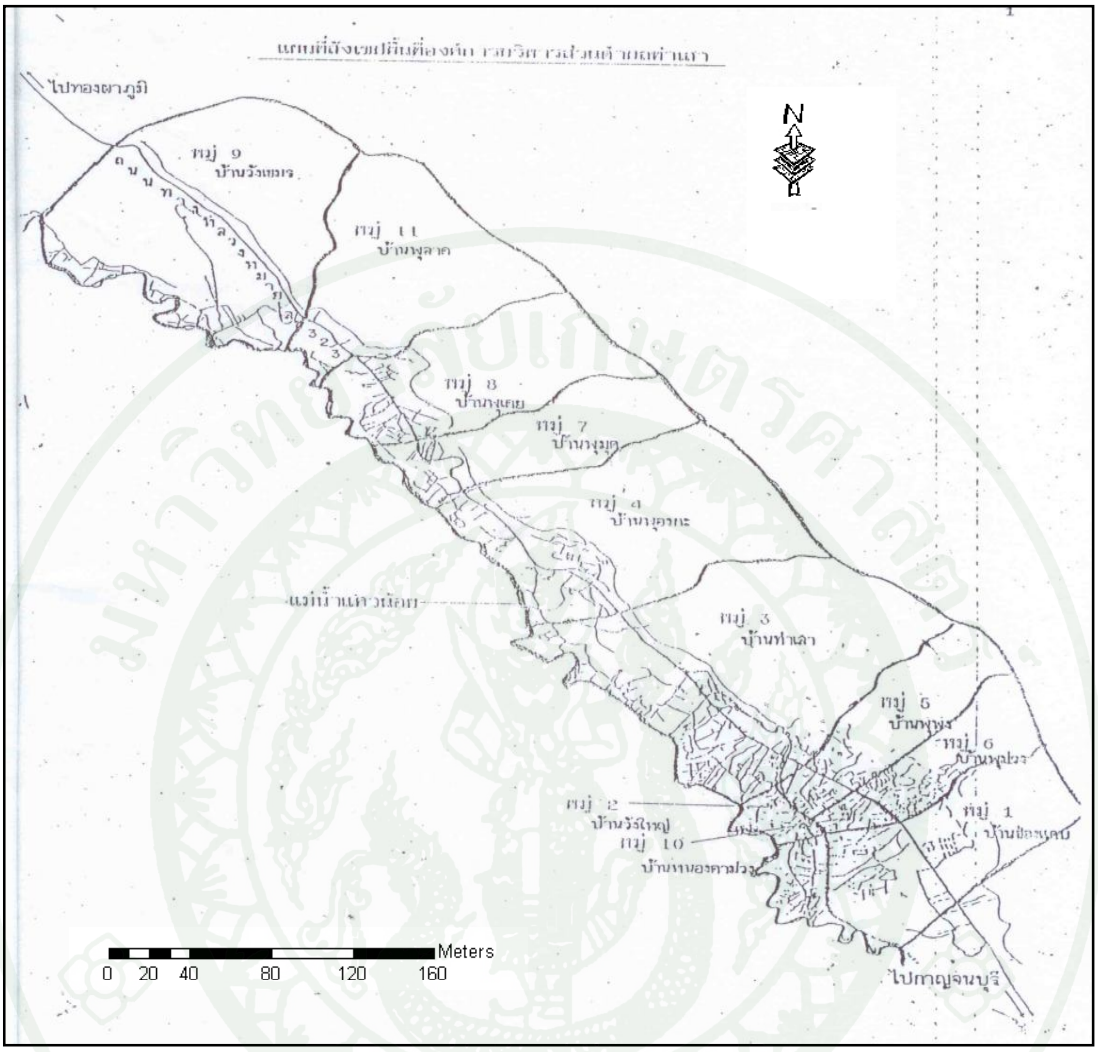

ภาพที่ 2 แผนที่ตำบลท่าเสา

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา (2553)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.6 สภาพทางสังคม

สถานศึกษา

-โรงเรียนประถมศึกษา	6 แห่ง
1. โรงเรียนบ้านช่องแคบ	หมู่ 1
2. โรงเรียนบ้านวังใหญ่	หมู่ 2
3. โรงเรียนบ้านพุองกะ	หมู่ 4
4. โรงเรียนบ้านพุม่วง–พุพง	หมู่ 5
5. โรงเรียนบ้านพุเตย	หมู่ 8
6. โรงเรียนบ้านหาดงิ้ว	หมู่ 9
-โรงเรียนประถม-มัธยม (ขยายโอกาส)	1 แห่ง
1. โรงเรียนพุทธวิมุติวิทยา	หมู่ 7
-ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลท่าเสา	1 แห่ง
-ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์บ้านพุตะเคียน	1 แห่ง

วัด

วัด	8 แห่ง
1. วัดช่องแคบ	หมู่ 1
2. วัดถ้ำพรหมโลก	หมู่ 1
3. วัดวังใหญ่	หมู่ 2
4. วัดพุองกะ	หมู่ 4
5. วัดพุตะเคียน	หมู่ 4

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. วัดพุพง	หมู่ 5
7. วัดพุทธวิมุติ	หมู่ 7
8. วัดพุเตย	หมู่ 8
สำนักสงฆ์	5 แห่ง
สำนักสงฆ์ศรีสรรเพชร	หมู่ 1
สำนักสงฆ์อนันตฆาราม	หมู่ 4
สำนักสงฆ์วัดในไร่	หมู่ 3
สำนักสงฆ์วัดไผ่ล้อม	หมู่ 3
สำนักสงฆ์บ้านวังเขมร	หมู่ 9
สถานปฏิบัติธรรมเกาะมหามงคล	หมู่ 1

ส่วนราชการ

สถานีอนามัยประจำตำบล	2 แห่ง
สถานีอนามัยบ้านท่าเสา	หมู่ 3
สถานีอนามัยบ้านพุเตย	หมู่ 8
กองการเกษตรและสหกรณ์สำนักงานทหารพัฒนาหน่วย บัญชาการทหารพัฒนา	หมู่ 11 (กรป.กลาง)
ศูนย์พัฒนาสังคมและความมั่นของมนุษย์ หน่วยที่ 2 (ไทรโยค)	หมู่ 4
หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กจ.1	หมู่ 3
ด่านตรวจคนเข้าเมือง	หมู่ 3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

ทางรถไฟสายมรณะ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสงครามโลก	
ครั้งที่ 2 ซึ่งอยู่ภายในวัดพุทธวิมุติ	หมู่ 7
พิพิธภัณฑ์ช่องเขาขาด ซึ่งปัจจุบันได้เปิดให้เป็น	
สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ แห่งหนึ่งของตำบลท่าเสา	หมู่ 11

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แบบสัมภาษณ์
2. อุปกรณ์เครื่องเขียน
3. เครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมโปรแกรมสำเร็จรูป และอุปกรณ์ครบชุด

วิธีการ

1. การสำรวจเบื้องต้น

ทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้อง จากงานวิจัย ห้องสมุด พร้อมทั้งสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการสำรวจสภาพพื้นที่ และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นโดยทั่วไป เช่น จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร และชาติพันธุ์ของราษฎรในพื้นที่ศึกษาโดยค้นคว้าจากเอกสาร กชช.2ค และสอบถามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่ว่าการอำเภอไทรโยค กรมพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

2. การสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเนื้อหา แนวคิด เทคนิคในการสัมภาษณ์ จากเอกสาร วิทยานิพนธ์และหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชุมชน การใช้ประโยชน์จากของป่า แล้วกำหนดขอบข่ายของเนื้อหา ในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 การพัฒนาแบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบที่ได้วางไว้ในการศึกษามีเกณฑ์และเนื้อหาตามที่ได้กำหนด ซึ่งมีโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด (open ended question) และคำถามปลายปิด (close ended question) สำหรับเนื้อหาในการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และสมาชิกในครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับชนิด ลักษณะการใช้ประโยชน์ และปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการเก็บหาของป่ารวมถึงปัญหาอุปสรรคในการเก็บหาและการใช้ประโยชน์จากของป่า

3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เลือกหมู่บ้านตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยเลือกหมู่บ้านทั้งหมดของตำบลท่าเสา จากข้อมูลทำเนียบหมู่บ้านของตำบลท่าเสา ปี พ.ศ.2553 ระบุว่ามีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านช่องแคบ หมู่ 2 บ้านวังใหญ่หมู่ 3 บ้านท่าเสา หมู่ 4 บ้านพุองกะ หมู่ 5 บ้านพุพง หมู่ 6 บ้านพุม่วง หมู่ 7 บ้านพุมุด หมู่ 8 บ้านพุเตย หมู่ 9 บ้านวังเขมร หมู่ 10 บ้านหนองตาม่วง และหมู่ 11 บ้านพุราด มีครัวเรือนทั้งหมด 2,600 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา, 2553)

3.2 ขนาดของตัวอย่าง ทำการคำนวณหาขนาดของครัวเรือนตัวอย่างที่เหมาะสมของ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อใช้เป็นตัวแทนของชุมชนทั้งหมดดังกล่าวโดย สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรดังต่อไปนี้ (Yamane, 1973)

สูตรที่ใช้คือ $n = \frac{N}{1+Ne^2}$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (การกำหนดสำหรับการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 0.05)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 หมายความว่า การสุ่มตัวอย่างประชากร 100 ครั้ง มีโอกาสถูกต้องจำนวน 95 ครั้ง ดังนั้นจะได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการใช้สำหรับการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 325 หลังคาเรือน

3.3 การกระจายตัวอย่างแยกตามหมู่บ้าน หลังจากทราบจำนวนครัวเรือนตัวอย่างแล้ว ทำการสุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่าง โดยกำหนดให้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านเป็นตัวแทนทั้งหมดของราษฎรที่ทราบจำนวนแน่นอน ซึ่งแต่ละหน่วยของตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่าๆกัน คำนวณหาสัดส่วนจำนวนราษฎรโดยคำนวณจากสูตรการกระจายตามสัดส่วน (สุบงกช, 2526) ดังนี้

สูตรที่ใช้คือ $n_i = n\frac{N_i}{N}$

กำหนดให้ n_i = จำนวนตัวอย่างในหมู่บ้าน i

n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด (325ครัวเรือน)

N_i = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน i

N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของทั้ง 11 หมู่บ้านรวมกัน (2,600 ครัวเรือน)

i = 1,2,3,…,11

เมื่อทราบจำนวนครัวเรือนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านแล้ว นำแบบสัมภาษณ์ที่ทดสอบความถูกต้องแล้วไปสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง ผลการคำนวณการกระจายของครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 การสุ่มของจำนวนครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อ หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 บ้านช่องแคบสามัคคี	400	50
หมู่ที่ 2 บ้านวังใหญ่	156	19
หมู่ที่ 3 บ้านท่าเสา	443	55
หมู่ที่ 4 บ้านพุองกะ	440	55
หมู่ที่ 5 บ้านพุพง	159	20
หมู่ที่ 6 บ้านพุม่วง	77	10
หมู่ที่ 7 บ้านพุมุด	258	32
หมู่ที่ 8 บ้านพุเตย	230	29
หมู่ที่ 9 บ้านวังเขมร	197	25
หมู่ที่ 10 บ้านหนองตาม่วง	62	8
หมู่ที่ 11 บ้านพุราด	178	22
รวม	2,600	325

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

4.1 การสังเกตการณ์โดยตรง (direct observation) โดยทำการสัมภาษณ์จากผู้นำชุมชนหรือชาวบ้านในชุมชนว่าใครบ้างที่มีการเก็บหา ใช้ประโยชน์จากของป่า เพื่อให้ทราบกลุ่มเป้าหมายที่มีการใช้ประโยชน์จากของป่าจริง และได้ไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมายจากการใช้ประโยชน์จากของป่า เช่น ชนิดของป่าที่เก็บหา การใช้ประโยชน์ เป็นต้น

4.2 การสนทนากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ (informal group discussion) คือการพูดคุยกับตัวแทนชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมาประกอบการสนทนา ซึ่งจะตั้งประเด็นคำถามอย่างกว้างๆ เป็น 2 ส่วนมีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด (open ended question) ซึ่งมีตัวอย่างแนวคำถามในการสนทนา ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1. พื้นที่ตำบลท่าเสามีขนาด ขอบเขต และลักษณะเป็นอย่างไร
2. ทรัพยากรอะไรบ้างที่ชุมชนนำมาใช้ประโยชน์ และใช้ประโยชน์อย่างไร
3. สภาพและสถานการณ์ของทรัพยากรในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร
4. พัฒนาการของตำบลท่าเสา

ส่วนที่ 2 ด้านชุมชน สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อของท้องถิ่น

1. ประวัติและข้อมูลทั่วไปของชุมชนที่อยู่บริเวณรอบ
2. ชุมชนมีความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาอะไรบ้าง
3. ปัจจัยที่มีผลให้ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากของป่า

4.3 สัมภาษณ์ผู้รู้ เกี่ยวกับข้อมูลเฉพาะเรื่องบางอย่าง เช่น ประวัติตำบลท่าเสา วิธีการเก็บหาผลผลิตจากป่า ลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่า ปริมาณการเก็บหา ชนิดของป่าที่นำมาใช้ประโยชน์ เป็นต้น โดยข้อมูลเหล่านี้สามารถสอบถามได้จากชาวบ้านที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี เช่น ผู้นำชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ชาวบ้านนับถือ คนเก็บหาผลผลิตจากของป่า เป็นต้น

4.4 ใช้วิธีการสัมภาษณ์ครัวเรือน (household interview) ซึ่งใช้กับกลุ่มเป้าหมายคือราษฎรในตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลในเรื่อง ชนิดของป่าที่เก็บหา การใช้ประโยชน์ (ใช้ส่วนไหน ใช้ทำอะไร วิธีการใช้) ช่วงเวลาที่มีการเก็บหา และฤดูกาลเก็บหา

4.4.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการใช้สำหรับการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 325 หลังคาเรือน จากจำนวน 2,600 ครัวเรือนซึ่งเป็นครัวเรือนทั้งหมดของตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยการนำข้อมูลที่ทำการศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์จากของป่า และนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและแจกแจงให้อยู่ในรูปค่าสถิติอย่างง่าย เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด จากนั้นนำเสนอในรูปแบบตารางเพื่อประกอบคำอธิบายเพื่อให้ทราบถึง การใช้ประโยชน์จากของป่า ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์ของป่าที่ถูกต้องเหมาะสมของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยคจังหวัดกาญจนบุรี

5.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เพื่อวิเคราะห์หาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม โดยการใช้ t-test Independent Sample ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลและวิจารณ์

จากการศึกษาการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ สภาพเศรษฐกิจและทางสังคม การใช้ประโยชน์จากของป่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากของป่าและปัญหาอุปสรรคในการนำของป่ามาใช้ประโยชน์ และการทดสอบสมมติฐาน รายละเอียด มีดังนี้

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

1. สภาพทั่วไปทางสังคม

1.1 เพศของราษฎร พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยคิดเป็นเพศหญิงร้อยละ 52.90 และคิดเป็นเพศชายร้อยละ 47.10 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เพศของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

เพศ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ชาย	153	47.10
หญิง	172	52.90
รวม	325	100.00

1.2 อายุของราษฎร พบว่า ราษฎรมีอายุสูงสุด 76 ปี อายุต่ำสุด 15 ปี และมีเฉลี่ยอายุเท่ากับ 46.51 ปี โดยช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมาคือ 31 - 40 ปี 51 – 60 ปี มากกว่า 60 ปี และน้อยกว่า 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.50, 20.00, 19.10, 18.20 และ13.20 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 5 อายุของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

อายุ (ปี)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 31 ปี	43	13.20
31 - 40	65	20.00
41 - 50	96	29.50
51 - 60	62	19.10
มากกว่า 60 ปี	59	18.20
รวม	325	100.00

หมายเหตุ: อายุสูงสุดของราษฎรเท่ากับ 76 ปี
อายุต่ำสุดของราษฎรเท่ากับ 15 ปี
อายุเฉลี่ยของราษฎรเท่ากับ 46.51 ปี

1.3 ชาติพันธุ์ของราษฎร พบว่า ราษฎรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ใน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นชาติพันธุ์ไทย

1.4 ศาสนาของราษฎร พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ โดยนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 99.70 และศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ0.30 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ศาสนาของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ศาสนา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
พุทธ	324	99.70
คริสต์	1	0.30
รวม	325	100.00

1.5 สถานภาพของราษฎร พบว่า สถานภาพของราษฎรโดยส่วนใหญ่ แต่งงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 79.70 โสด คิดเป็นร้อยละ14.20 และหม้าย/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 6.20 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 7

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 สถานภาพของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

สถานภาพ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
โสด	46	14.20
แต่งงาน	259	79.70
หม้าย/หย่าร้าง	20	6.10
รวม	325	100.00

1.6 ระดับการศึกษาของราษฎร พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ57.50 รองลงมาได้แก่ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปริญญาตรี ระดับอาชีวศึกษา และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ13.80, 13.80, 2.20, 0.90 และ 0.90 ตามลำดับ และ ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ10.90 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ระดับการศึกษาของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทร โยค จังหวัดกาญจนบุรี

ระดับการศึกษา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	35	10.90
ชั้นประถมศึกษา	187	57.50
มัธยมตอนต้น	45	13.80
มัธยมศึกษาตอนปลาย	45	13.80
อาชีวศึกษา	3	0.90
ปริญญาตรี	7	2.20
อื่นๆ	3	0.90
รวม	325	100.00

1.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของราษฎร พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7-9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุดเท่ากับ 9 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุดเท่ากับ 1 คนและมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 คนต่อครัวเรือน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 9

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(คน)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1-3	105	32.30
4-6	191	58.80
7-9	29	8.90
รวม	325	100.00

หมายเหตุ: จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุดเท่ากับ 9 คน
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุดเท่ากับ 1 คน
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 คนต่อครัวเรือน

1.8 ลักษณะของครัวเรือนของราษฎร พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 89.80 และครอบครัวขยายคือ มี 2 ครอบครัวที่อยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ10.20 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ลักษณะของครัวเรือนของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลักษณะของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ครอบครัวเดี่ยว	292	89.80
ครอบครัวขยาย	33	10.20
รวม	325	100.00

1.9 ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของราษฎร พบว่าราษฎรส่วนใหญ่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยเป็นระยะเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 36.60 ปี โดยได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นระยะเวลาสูงสุด 78 ปี และต่ำสุด 1 ปี ส่วนใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในช่วงระยะเวลา 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.70 รองลงมาตั้งถิ่นฐานในช่วงระยะเวลา 31-40 ปี, 11-20 ปี, 51-60 ปี, 21-30 ปี ,น้อยกว่า 11 ปี และมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.60 , 20.00, 13.20 , 11.10 , 5.20 และ 5.20 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 11

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน(ปี)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 11 ปี	17	5.20
11-20	65	20.00
21-30	36	11.10
31-40	70	21.60
41-50	77	23.70
51-60	43	13.20
มากกว่า 60 ปี	17	5.20
รวม	325	100.00

หมายเหตุ: ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานสูงสุดเท่ากับ 78ปี
ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานต่ำสุดเท่ากับ 1 ปี
ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ยเท่ากับ 36.60 ปี

1.10 ภูมิลำเนาของราษฎร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิม มีจำนวน 192 ครัวเรือน รองลงมา คือ อพยพมาจากจังหวัดอื่นในภาคอื่นของประเทศมีจำนวน 121 ครัวเรือน อพยพมาจากอำเภออื่นในจังหวัดเดียวกันมีจำนวน 5 ครัวเรือน อพยพมาจากจังหวัดอื่นในภาคเดียวกันมีจำนวน 4 ครัวเรือน และอพยพมาจากตำบลอื่นในอำเภอเดียวกันมีจำนวน 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 59.10, 37.20, 1.60, 1.20 และ 0.90 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 12

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 12 ภูมิลำเนาของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ภูมิลำเนา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกิดในหมู่บ้าน	192	59.10
อพยพมาจากตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน	3	0.90
อพยพมาจากอำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน	5	1.60
อพยพมาจากจังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน	4	1.20
อพยพมาจากจังหวัดอื่นในภาคอื่นของประเทศ	121	37.20
รวม	325	100.00

1.11 การเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมของราษฎร พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่เข้าร่วมกลุ่มทางสังคม มีจำนวน 199 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.20 และไม่เข้าร่วมกลุ่มทางสังคมมีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 รายละเอียดแสดงในตารางที่13

ตารางที่ 13 การเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

การเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่เข้าร่วม	126	38.80
เข้าร่วม	199	61.20
รวม	325	100.00

2. สภาพทาง เศรษฐกิจ

2.1 อาชีพหลักของราษฎร พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำเกษตรกรรม จำนวน 210 ครัวเรือน รองลงมา ได้แก่ อาชีพค้าขาย มีจำนวน 48 ครัวเรือน อาชีพรับจ้างมีจำนวน 43 ครัวเรือน อาชีพอื่นๆ (จักสาน ก่อสร้าง ธุรกิจส่วนตัว) มีจำนวน 17 ครัวเรือน และอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 64.60, 14.80, 13.20, 5.20 และ 2.20 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 14

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 14 อาชีพหลักของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

อาชีพหลัก	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	210	64.60
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	7	2.20
รับจ้าง	43	13.20
ค้าขาย	48	14.80
อื่น ๆ (จักสาน ก่อสร้าง ธุรกิจส่วนตัว)	17	5.20
รวม	325	100.00

2.2 อาชีพรองของราษฎร พบว่าราษฎรมีอาชีพรับจ้าง มากที่สุด มีจำนวน 82 ครัวเรือน รองลงมา ไม่มีอาชีพรองมีจำนวน 79 ครัวเรือน อาชีพรองร่วมกันมากกว่า 2 อย่าง (รับจ้าง/ค้าขาย รับจ้าง/จักสาน รับจ้าง/เก็บหาของป่า ค้าขาย/เก็บหาของป่า และรับจ้าง/เก็บหาของป่า/จักสาน)มีจำนวน 48 ครัวเรือน อาชีพเก็บหาของป่ามีจำนวน 42 ครัวเรือน อาชีพค้าขายมีจำนวน 37 ครัวเรือน อาชีพอื่นๆ (จักสาน เลี้ยงสัตว์) มีจำนวน 31 ครัวเรือน และอาชีพเกษตรกรรมมีจำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.20, 24.30, 14.80, 12.90, 11.40, 9.50 และ 1.90 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 อาชีพรองของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

อาชีพรอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพรอง	79	24.30
เกษตรกรรม	6	1.90
รับจ้าง	82	25.20
ค้าขาย	37	11.40
เก็บหาของป่า	42	12.90
อื่น ๆ (จักสาน เลี้ยงสัตว์)	31	9.50
อาชีพรองร่วมกันมากกว่า 2 อย่าง	48	14.80
รวม	325	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3 รายได้ของราษฎร พบว่า ราษฎรมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 63,486.15 (บาท/ปี) ซึ่งครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุดเท่ากับ 300,000 บาท/ปี และรายได้ต่ำสุดเท่ากับ 30,000 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 40,001 บาท/ปี มีจำนวน 125 ครัวเรือน รองลงมามีรายได้มากกว่า 70,000 บาท/ปี มีจำนวน 95 ครัวเรือน รายได้ 40,001-50,000 บาท/ปี มีจำนวน 38 ครัวเรือน รายได้ 50,001-60,000 บาท/ปี มีจำนวน 38 ครัวเรือน และรายได้ 60,001-70,000 บาท/ปี มีจำนวน 29 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 38.50, 29.20, 11.70, 11.70 และ 8.90 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 รายได้ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ระดับรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 40,001	125	38.50
40,001-50,000	38	11.70
50,001-60,000	38	11.70
60,001-70,000	29	8.90
มากกว่า 70,000	95	29.20
รวม	325	100.00

หมายเหตุ: รายได้ของราษฎรสูงสุดเท่ากับ 300,000 บาท/ปี
รายได้ของราษฎรต่ำสุดเท่ากับ 30,000 บาท/ปี
รายได้ของราษฎรเฉลี่ยเท่ากับ 63486.15 (บาท/ปี)

2.4 การถือครองที่ดินของราษฎร พบว่า ราษฎรมีที่ดินเป็นของตัวเอง มีจำนวน 279 ครัวเรือน และไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 46 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 85.80 และ 14.20 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 17

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 การถือครองที่ดินของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

การถือครองที่ดิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง	46	14.20
มีที่ดินเป็นของตัวเอง	279	85.80
รวม	325	100.00

2.5 การมีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครองของราษฎร พบว่า ส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท สปก. จำนวน 146 ครัวเรือน รองลงมามีเอกสารสิทธิ์ประเภท ภบท.5 จำนวน 105 ครัวเรือน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน จำนวน 46 ครัวเรือน มีเอกสารสิทธิ์ประเภท สค.1 จำนวน 10 ครัวเรือน มีเอกสารสิทธิ์ประเภท นส.3 จำนวน 9 ครัวเรือน และมีเอกสารสิทธิ์ประเภท โฉนด จำนวน 9 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.90, 32.30, 14.10, 3.10, 2.80 และ 2.80 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 18 การถือครองที่ดิน

ตารางที่ 18 การมีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครองของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทเอกสารสิทธิ์	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	46	14.10
นส.3	9	2.80
สปก.	146	44.90
สค.1	10	3.10
ภบท.5	105	32.30
โฉนด	9	2.80
รวม	325	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.6 ขนาดพื้นที่ถือครองของราษฎร พบว่า ส่วนใหญ่ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินน้อยกว่า 11 ไร่/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 65.60 รองลงมาคือ ขนาดพื้นที่ถือครอง 11-20 ไร่ ขนาดพื้นที่ถือครอง 21-30 ไร่ ขนาดพื้นที่ถือครอง 41-50 ไร่ ขนาดพื้นที่ถือครอง 31-40 ไร่ และขนาดพื้นที่ถือครองมากกว่า 50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.70, 9.20, 3.40,1.20 และ 0.90 ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ยประมาณ 10.48 ไร่/ครัวเรือน มีขนาดพื้นที่ถือครองสูงสุด 100 ไร่ และต่ำสุดไม่มีพื้นที่ถือครอง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ขนาดพื้นที่ถือครองของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ขนาดของที่ดินถือครอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 11 ไร่	213	65.60
11-20 ไร่	64	19.70
21-30 ไร่	30	9.20
31-40 ไร่	4	1.20
41-50 ไร่	11	3.40
มากกว่า 50 ไร่	3	0.90
รวม	325	100.00

หมายเหตุ: ขนาดพื้นที่ถือครองสูงสุดเท่ากับ 100 ไร่ต่อครัวเรือน
ขนาดพื้นที่ถือครองต่ำสุดไม่มีพื้นที่ถือครอง
ขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ยเท่ากับ 10.48ไร่ต่อครัวเรือน

2.7 ความต้องการขยายพื้นที่ของราษฎร พบว่า ราษฎรมีความต้องการขยายพื้นที่ 190 ครัวเรือน และไม่ต้องการขยายพื้นที่ 135 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ58.50 และ41.50 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 20

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 20 ความต้องการขยายพื้นที่ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ความต้องการขยายพื้นที่	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ต้องการ	135	41.50
ต้องการ	190	58.50
รวม	325	100.00

2.8 วิธีการขยายพื้นที่ของราษฎร พบว่า ราษฎรที่ต้องการขยายพื้นที่ มีการขยายพื้นที่โดยซื้อต่อจากผู้อื่นมากที่สุด 92 ครัวเรือน เช่าผู้อื่น 43 ครัวเรือน เช่าและซื้อต่อจากผู้อื่น 37 ครัวเรือน ขอให้ทางราชการช่วยเหลือ 13 ครัวเรือนและจับจองหรือแผ้วถางป่าน้อยที่สุด 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.30, 13.20, 11.40 , 4.00 และ 1.50 ตามลำดับ และไม่ต้องการขยายพื้นที่ 135 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.60 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 วิธีการขยายพื้นที่ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการขยายพื้นที่	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ต้องการขยาย	135	41.60
จับจองหรือแผ้วถางป่า	5	1.50
เช่าผู้อื่น	43	13.20
ซื้อต่อจากผู้อื่น	92	28.30
เช่าและซื้อต่อจากผู้อื่น	37	11.40
ขอให้ทางราชการช่วยเหลือ	13	4.00
รวม	325	100.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

1. ประเภทของป่าที่นำมาใช้ประโยชน์ จากการศึกษาพบว่า ของป่าชนิดต่างๆ ที่ราษฎรมีการนำมาใช้ประโยชน์จำแนกออกได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ ไม้ฟืน พืชหัตถกรรม พืชอาหาร เห็ด พืชสมุนไพร เครื่องเทศ แมลงกินได้ และสัตว์ป่า โดยมีการนำของป่าประเภท พืชอาหารมาใช้มากที่สุด โดยนำมาใช้ทุกครัวเรือน รองลงมาคือ เครื่องเทศ คิดเป็นร้อยละ 42.80 เห็ด คิดเป็นร้อยละ 40.90 พืชสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 20.90 และ พืชหัตถกรรม คิดเป็นจำนวนร้อยละ 14.50 ไม้ฟืน คิดเป็นร้อยละ 7.70 แมลงกินได้ คิดเป็นร้อยละ5.50 และ สัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ 2.50 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ประเภทของป่าที่ครัวเรือนของราษฎรนำมาใช้ประโยชน์ใน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทของของป่า	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม้ฟืน	25	7.70
พืชหัตถกรรม		
- ไผ่	47	14.50
พืชอาหาร	325	100.00
เห็ด	133	40.90
พืชสมุนไพร	68	20.90
เครื่องเทศ	139	42.80
แมลงกินได้	18	5.50
สัตว์ป่า	8	2.50

2. วิธีการได้มาของของป่า จากการศึกษาพบว่าราษฎรมีวิธีการได้มาของของป่าโดยเก็บหามาเองมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.20 รองลงมาโดยเก็บหามาเองและซื้อมา ซื้อมาและวิธีอื่นๆ (ญาติและเพื่อนบ้านแบ่งปันให้) คิดเป็นร้อยละ 33.40, 8.90 และ1.50 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 23

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 23 วิธีการได้มาของ ของป่า ของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการได้มาของของป่า	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เก็บหามาเอง	163	50.20
ซื้อมา	29	8.90
เก็บหามาเองและซื้อมา	128	33.40
วิธีอื่นๆ	5	1.50
รวม	325	100.00

3. ลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่า จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากของป่า พบว่าราษฎรมีการนำของป่ามาใช้ประโยชน์ ในลักษณะของไม้ฟืน พืชหัตถกรรม ได้แก่ ไผ่ พืชอาหาร เห็ด พืชสมุนไพร เครื่องเทศ แมลงกินได้ และสัตว์ป่า ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ไม้ฟืน จากการศึกษา พบว่า ของป่าที่ราษฎรเก็บหามาเพื่อใช้ประโยชน์ในลักษณะของไม้ฟืนมีทั้งหมด 6 วงศ์ 9 ชนิด รายละเอียดดังต่อไปนี้

พบว่า ของป่าที่นำมาใช้ประโยชน์ในลักษณะของไม้ฟืนมากที่สุดคือ วงศ์ Leguminosae มีจำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ชงโค (*Bauhinia glauce* (wall.ex Benth.))แดง (*Xylia xylocarpa* (Roxb.) Taub. Var.) และทองหลางป่า (*Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.)

วงศ์ที่ใช้ประโยชน์รองลงมา คือ วงศ์ Dipterocarpaceae มีจำนวน 2 ชนิด ได้แก่ เต็ง (*Shorea obtusa* Wall. ex Blume) และ รัง *(Shorea siamensis* Miq.)

ส่วนชนิดไม้ฟืนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์น้อยเพียง 1 ชนิด มี 4 วงศ์ คือ วงศ์ Alangiaceae ได้แก่ ปรู๋ (*Alangium salviifolium* (L.f.) Wangerin. subsp. *hexapetalum* Wang.) วงศ์ Gramineae ได้แก่ ไผ่รวก (*Thyrsostachys siamensis* Gamble.) วงศ์ Lythraceae ได้แก่ ตะแบก *(Lagerstroemia cuspidate Wall*) และวงศ์ Sapindaceae ได้แก่ ตะคร้อ (*Schleichera oleosa* (Lour.) Oken) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 24

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 พืชหัตถกรรม จากการศึกษา พบว่า ของป่าที่ราษฎรเก็บหามาเพื่อใช้ประโยชน์ในลักษณะของพืชหัตถกรรม มี 1 วงศ์ 2 ชนิด คือ วงศ์ Gramineae ได้แก่ ไผ่รวก (*Thyrsanthera siamensis* Gamble) และไผ่ป่า (*Bambusa bambos* (L.) Voss) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 25

3.3 พืชอาหาร จากการศึกษา พบว่า ของป่าที่ราษฎรเก็บหามาเพื่อใช้ประโยชน์ในลักษณะของพืชอาหาร มี 15 วงศ์ ทั้งหมด 30 ชนิด รายละเอียดดังต่อไปนี้

พบว่า ของป่าที่นำมาใช้ประโยชน์ในลักษณะของพืชอาหารมากที่สุด คือ วงศ์ Zingiberaceae มีจำนวน 7 ชนิด ได้แก่ กระชาย *(Boysenbergia rotunda* (L.) Mansf.) กระเจียวขาว *(Curcuma parviflora* Wall.) อาวแดง *(Curcuma sessilis* Gage) ขิงป่า *(Globba nisbetiana* Craib) เปราะหอม *(Kaempferia galanga* L.) เปราะป่า (*Kaempferia kaempferia* (Ridl.)) และกระทือ (*Zingiber zerumbet* (L.) Sm.)

รองลงมาคือ วงศ์ Leguminosae มีจำนวน 5 ชนิด ได้แก่ ฝาง (*Caesalpinia sappan* L.) เขลง (*Dialium cochinchinense* Pierre) ขี้เหล็ก (*Senna siamea* (Lam.) Irwin & Barneby) ชะเอมป่า (*Albizia myriophylla* Benth.) และทองหลางป่า (*Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.)

วงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ใกล้เคียงกับวงศ์ Leguminosae คือวงศ์ Gramineae มีจำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ไผ่ป่า (*Bambusa bambos* (L.) Voss) ไผ่ไร่ (*Gigantochloa albociliata* (Munro) Munro Backer ex Heyne) ไผ่ตง (*Dendrocalamus asper* (Roem. & Schult.)) และไผ่รวก (*Thyrsostachys siamensis* Gamble.)

วงศ์ Dioscoreaceae และ วงศ์ Euporbiaceae มีการใช้ประโยชน์เท่ากัน มีจำนวน 2 ชนิดเท่ากัน วงศ์ Dioscoreaceae ได้แก่ มันมือเสือ (*Dioscorea esculenta* (Lour.) Burkill)) และกลอย (*Dioscorea hispida* Dennst.var.) วงศ์ Euporbiaceae ได้แก่ มะไฟ (*Baccaurea ramiflora* Lour.) และมะขามป้อม(*Phyllanthus emblica* L.)

วงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ในลักษณะของพืชอาหารที่น้อยพบเพียง 1 ชนิด มี 10 วงศ์ คือวงศ์ Anacardiaceae ได้แก่ มะกอก (*Spondias pinnata* (L.f.) Kurz)วงศ์ Araceae ได้แก่ บุกคางคก (*Amorphophallus paeoniifolius* (Dennst.) Nicolson) วงศ์ Bignoniaceae ได้แก่ เพกา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(Oroxylum indicum (L.) Kurz) วงศ์ GUTTIFERAE ได้แก่ ติ้วเกลี้ยง (*Cratoxylum cochinchinense* (Lour.) Blume) วงศ์ Labiatae ได้แก่ เท้ายายม่อม (*Clerodendrum petasites* (Lour.) S. Moore) วงศ์ Menispermaceae ได้แก่ เถาย่านาง (*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels) วงศ์ Opiliaceae ได้แก่ ผักหวานป่า (*Champereia manillana* (Blume) Merr.) วงศ์ Rutaceae ได้แก่ มะตูม (*Aegle marmelos* (L.) Correa ex Roxb.) วงศ์ Sapindaceae ได้แก่ ตะคร้อ (*Schleichera oleosa* (Lour.) Oken)และวงศ์ Passifloraceaeได้แก่ ผักสาบ *(Viridiflora C*raib) รายละเอียดแสดงในตารางที่26

3.4 เห็ด จากการศึกษา พบว่า เห็ดที่ราษฎรเก็บหามาเพื่อใช้ประโยชน์ มีเห็ดทั้งหมด 4 วงศ์ 6 ชนิด รายละเอียดดังต่อไปนี้

พบว่า ของป่าที่นำมาใช้ประโยชน์ในลักษณะของเห็ดมากที่สุดมีด้วยกัน 2 วงศ์ คือ วงศ์ Amanitaceae ได้แก่ เห็ดระโงกเหลือง (*Amanita hemibapha* (Burk. & Br.) Sacc.) และ เห็ดระโงกขาว (*Amanita princeps* (Burk. & Br.) Sacc.) วงศ์ Russulaceae ได้แก่ เห็ดน้ำหมาก (*Russula* emetica (Schaeff. & Fr.) Pers.ex S.F. Gray) และเห็ดตะไคล (*Russula* spp.)

วงศ์ที่ใช้ประโยชน์รองลงมามีด้วยกัน 2 วงศ์ คือ วงศ์ Astreaceae ได้แก่ เห็ดเผาะ (*Astraeus hygrometricus* (Pers.) Morgan) และวงศ์ Tricholomataceae ได้แก่ เห็ดโคน (*Termitomyces microcarpus* (Berk. Et Br.)) รายละเอียดแสดงในตารางที่27

3.5 พืชสมุนไพร จากการศึกษา พบว่า ของป่าที่ราษฎรเก็บหามาเพื่อใช้ประโยชน์ในลักษณะของสมุนไพร มีทั้งหมด 18 วงศ์ 30 ชนิด รายละเอียดดังต่อไปนี้

พบว่า ของป่าที่ราษฎรนำมาใช้ประโยชน์ในลักษณะของสมุนไพรมากที่สุด คือ วงศ์ Leguminosae มีจำนวน 6 ชนิดได้แก่ กระไดลิง (*Bauhinia scandens* L. var. horsefieldii (Miq.) K. & S.S. Larsen) ฝาง (*Caesalpinia sappan* L.) ชะเอมป่า (*Albizia myriophylla* Benth.) แดง (*Xylia xylocarpa* (Roxb.) Taub. Var.) ทองหลางป่า (*Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.) และกวาวเครือ (*Millettia extensa* Benth.)

วงศ์ที่ใช้ประโยชน์รองลงมาคือ วงศ์ Zingiberaceae มีจำนวน 4 ชนิด ได้แก่ เร่ว (*Amomum xanthioides* (wall.ex Baker) T.L.Wu & S. Chen) ว่านชักมดลูก *(Curcuma xanthorrhiza*

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Roxb.) ไพล (*zingiber montanum* (Koenig) Link ex Dietr.) และเปราะป่า (*Kaempferia pulchra* (Ridl.) Ridl.)

วงศ์ที่ใช้ประโยชน์เท่ากันมี 2 วงศ์ คือ วงศ์ Acanthaceae ได้แก่ ฟ้าทะลายโจน (*Andrographis paniculata* (Burm.f.)) เสลดพังพอน *(Barleria lupulina* Lindl.)และรางจืด (*Thunbergia laurifolia* Lindl.) วงศ์ Menispermaceae ได้แก่ ขมิ้นเครือ (*Arcangelisia flava* (L.) Merr.) เถาย่านาง (*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels) และบอระเพ็ด (*Tinospora crispa* (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson)

ส่วนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์น้อยเพียง 1 ชนิด มี 15 วงศ์ คือ วงศ์ Anacardiaceae ได้แก่ มะม่วงป่า (*Mangifera caloneura* Kurz) วงศ์ Annonaceae ได้แก่ กำลังวัวเถลิง (*Anaxagorea luzonensis* A. Gray) วงศ์ Araceae ได้แก่ บุกคางคก (*Amorphophallus paeoniifolius* (Dennst.) Nicolson) วงศ์ Bombacaceae ได้แก่ งิ้วป่า *(Bombax anceps* Pierre var.) วงศ์ Compositae ได้แก่ โด่ไม่รู้ล้ม (*Elephantopus scaber* L.) วงศ์ Discoreaceae ได้แก่ กลอย (*Dioscorea hispida* Dennst.var.) วงศ์ Euphorbiaceae ได้แก่ มะขามป้อม (*Phyllanthus emblica* L.) วงศ์ Labiatae ได้แก่ เท้ายายม่อม (*Clerodendrum petasites* (Lour.) S. Moore) วงศ์ Moraceae ได้แก่ ข่อย (*Streblus asper* Lour.) วงศ์ Piperaceae ได้แก่ ดีปลี (*Piper retorfractum* Vahl) วงศ์ Rutaceae ได้แก่ มะตูม (*Aegle marmelos* (L.) Correa ex Roxb.) วงศ์ Sapindaceae ได้แก่ ตะคร้อ (*Schleichera oleosa* (Lour.) Oken) วงศ์ Smilacaceae ได้แก่ ข้าวเย็นเหนือ (*Smilax china* L.) และ วงศ์ Rhamnaceae ได้แก่ ฮ่อสะพายควาย (*Berchemia floribunda*) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 28

3.6 เครื่องเทศ พบว่า ของป่าที่ราษฎรเก็บหามาเพื่อใช้ประโยชน์ในลักษณะของเครื่องเทศ มีทั้งหมด 2 วงศ์ 2 ชนิด รายละเอียดดังต่อไปนี้

พบว่า ของป่าที่ราษฎรเก็บหามาเพื่อใช้ประโยชน์ในลักษณะของพืชเครื่องเทศ มีทั้งหมด 2 วงศ์ 2 ชนิด คือ วงศ์ Piperaceae ได้แก่ ดีปลี *(Piper retorfractum* Vahl) และวงศ์ Zingiberaceae ได้แก่ เร่ว (*Amomum xanthioides* (wall.ex Baker) T.L.Wu & S. Chen) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 29

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.7 แมลงกินได้ จากการศึกษา พบว่า แมลงที่ราษฎรเก็บหามาเพื่อใช้ประโยชน์ในลักษณะของแมลงกินได้ มีทั้งหมด 2 ชนิดคือ ผึ้ง และแมงอีนูน ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผึ้ง จะนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบของน้ำผึ้ง

3.8 สัตว์ป่า จากการศึกษา พบว่า การใช้ประโยชน์ในลักษณะของสัตว์ป่า มีการนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์โดยจะบริโภคเพียงส่วนที่เป็นเนื้อ ซึ่งชนิดของสัตว์ป่าที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์สูงสุดคือ หมูป่า รองลงมา ได้แก่ ไก่ป่า ตะกวด เลียงผา เก้ง และกระต่ายป่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 24 การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทไม้ฟื้นของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
1	Alangiaceae	*Alangium salviifolium* (L.f.) Wangerin. subsp. *hexapetalum* Wang.	ปรู๋	T	กิ่ง ก้าน	ทำฟืน	ตลอดปี	-
2	Gramineae	*Thyrsostachys siamensis* Gamble.	ไผ่รวก	B	ลำต้น	ทำฟืน	ตลอดปี	-
3	Dipterocarpaceae	*Shorea obtusa* Wall. ex Blume	เต็ง	T	กิ่ง ก้าน	ทำฟืน	ตลอดปี	-
4	Dipterocarpaceae	*Shorea siamensis* Miq.	รัง	T	กิ่ง ก้าน	ทำฟืน	ตลอดปี	-
5	Leguminosae - caesalpinioideae	*Bauhinia glauce* (wall.ex Benth.)	ชงโค	T	กิ่ง ก้าน	ทำฟืน	ตลอดปี	-
6	Leguminosae – mimosoideae	*Xylia xylocarpa* (Roxb.) Taub. Var.	แดง	T	กิ่ง ก้าน	ทำฟืน	ตลอดปี	-
7	Leguminosae – papilionoideae	*Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.	ทองหลางป่า	T	กิ่ง ก้าน	ทำฟืน	ตลอดปี	-
8	Lythraceae	*Lagerstroemia cuspidate Wall*	ตะแบก	T	กิ่ง ก้าน	ทำฟืน	ตลอดปี	-
9	Sapindaceae	*Schleichera oleosa* (Lour.) Oken	ตะคร้อ	T	กิ่ง ก้าน	ทำฟืน	ตลอดปี	-

หมายเหตุ: T หมายถึง ไม้ต้น B หมายถึง ไผ่

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 25 การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทพืชหัตถกรรมของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
1	Gramineae	*Bambusa bambos* (L.) Voss	ไผ่ป่า	B	ลำต้น	ทำเครื่องจักรสาน	ตลอดปี	-
2	Gramineae	*Thyrsostachys siamensis* Gamble.	ไผ่รวก	B	ลำต้น	ทำเครื่องจักรสาน	ตลอดปี	-

หมายเหตุ: B หมายถึง ไผ่

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 26 การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทพืชอาหารของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
1	Anacardiaceae	*Spondias pinnata* (L.f.) Kurz	มะกอก	T	ใบ ผล	รับประทานเป็นผักผลไม้	เม.ย.-พ.ค.	กำละ1-2
2	Araceae	*Amorphophallus paeoniifolius* (Dennst.) Nicolson	บุกคางคก	H	ดอก	ประกอบอาหาร	ตลอดปี	-
3	Bignoniaceae	*Oroxylum indicum* (L.) Kurz	เพกา	S	ดอก ฝัก	ประกอบอาหาร	ตลอดปี	-
4	Dioscoreaceae	*Dioscorea esculenta* (Lour.) Burkill	มันมือเสือ	H	หัว	ประกอบอาหาร	ม.ค	ก.ก.ละ5
5	Dioscoreaceae	*Dioscorea hispida* Dennst.var.	กลอย	H	หัว	ประกอบอาหาร	ส.ค.-พ.ค.	-
6	Euporbiaceae	*Baccaurea ramiflora* Lour.	มะไฟ	T	ผล	รับประทานเป็นผลไม้	เม.ย.-พ.ค.	-
7	Euporbiaceae	*Phyllanthus emblica* L.	มะขามป้อม	T	ผล	รับประทานเป็นผลไม้	ต.ค.-พ.ย.	กระป๋องละ5
8	Gramineae	*Bambusa bambos* (L.) Voss	ไผ่ป่า	B	หน่อ	ประกอบอาหาร	เม.ย.-ก.ย.	ก.ก.ละ5-10
9	Gramineae	*Gigantochloa albociliata* (Munro) Munro Backer ex Heyne	ไผ่ไร่	B	หน่อ	ประกอบอาหาร	ก.ค.-ต.ค.	-
10	Gramineae	*Dendrocalamus asper* (Roem. & Schult.)	ไผ่ตง	B	หน่อ	ประกอบอาหาร	ก.ค.-ต.ค.	-
11	Gramineae	*Thyrsostachys siamensis* Gamble.	ไผ่รวก	B	หน่อ	ประกอบอาหาร	ส.ค.-พ.ย.	ก.ก.ละ5-20
12	Guttiferae	*Cratoxylum cochinchinense* (Lour.) Blume	ติ้วเกลี้ยง	T	ใบ ยอด	รับประทานเป็นผัก	ตลอดปี	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
13	Labiatae	*Clerodendrum petasites* (Lour.) S. Moore	เท้ายายม่อม	S	ใบ ดอก ผล	ประกอบอาหาร	ฤดูร้อน	-
14	Leguminosae – caesalpinioideae	*Caesalpinia sappan* L.	ฝาง	T	กิ่ง แก่น	ทำเครื่องดื่ม	ตลอดปี	-
15	Leguminosae - caesalpinioideae	*Dialium cochinchinense* Pierre	เขลง	T	ผล	รับประทานเป็นผลไม้	มี.ค.-ก.ค.	-
16	Leguminosae - caesalpinioideae	*Senna siamea* (Lam.) Irwin & Barneby	ขี้เหล็ก	T	ใบ ดอก ยอด	ประกอบอาหาร	ตลอดปี	-
17	Leguminosae – mimosoideae	*Albizia myriophylla* Benth.	ชะเอมป่า	H	หัว ราก ดอก ผล	ประกอบอาหาร	พ.ค.-มิ.ย.	-
18	Leguminosae – papilionoideae	*Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.	ทองหลางป่า	T	ยอด ใบ	รับประทานเป็นผัก	ม.ค.-เม.ย.	กำละ1-2
19	Menispermaceae	*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels	เถาย่านาง	H	ใบ ราก เถา	รับประทานอาหาร	ตลอดปี	-
20	Opiliaceae	*Champereia manillana* (Blume) Merr.	ผักหวานป่า	S	ใบ ยอดอ่อน	รับประทานอาหาร	ก.พ.-พ.ค.	ก.ก.ละ40-150
21	Rutaceae	*Aegle marmelos* (L.) Correa ex Roxb.	มะตูม	T	ผล	รับประทานเป็นผลไม้ ทำขนม	ตลอดปี	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
22	Sapindaceae	*Schleichera oleosa* (Lour.) Oken	ตะคร้อ	T	ผล	รับประทานผลไม้	ตลอดปี	-
23	Passifloraceae	*Viridiflora C*raib	ผักสาบ	C	ใบ ดอก	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	-
24	Zingiberaceae	*Boysenbergia rotunda* (L.) Mansf.	กระชาย	H	เหง้า	ประกอบอาหาร	ตลอดปี	-
25	Zingiberaceae	*Curcuma parviflora* Wall.	กระเจียวขาว	H	เหง้า ดอก	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	-
26	Zingiberaceae	*Curcuma sessilis* Gage	อาวแดง	H	หน่อ	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	หน่อละ 2
27	Zingiberaceae	*Globba nisbetiana* Craib	ขิงป่า	H	เหง้า	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	-
28	Zingiberaceae	*Kaempferia galanga* L.	เปราะหอม	H	เหง้า	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	-
29	Zingiberaceae	*Kaempferia kaempferia* (Ridl.)	เปราะป่า	H	ใบอ่อน เหง้า	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	-
30	Zingiberaceae	*Zingiber zerumbet* (L.) Sm.	กระทือ	H	ดอก เหง้า	รับประทานเป็นผัก ตำน้ำพริก	ตลอดปี	-

หมายเหตุ: T หมายถึง ไม้ต้น S หมายถึง ไม้พุ่ม H หมายถึง ไม้ล้มลุก B หมายถึง ไผ่

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 27 การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทเห็ดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
1	Amanitaceae	*Amanita hemibapha* (Burk. & Br.) Sacc.	เห็ดระโงกเหลือง	M	ทุกส่วน	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	ก.ก.ละ25
2	Amanitaceae	*Amanita princeps* (Burk. & Br.) Sacc.	เห็ดระโงกขาว	M	ทุกส่วน	ประกอบอาหาร	ต.ค.-พ.ย.	ก.ก.ละ60-250
3	Astreaceae	*Astraeus hygrometricus* (Pers.)Morgan	เห็ดเผาะ	M	ทุกส่วน	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	ก.ก.ละ20
4	Tricholomataceae	*Termitomyces microcarpus* (Berk. Et Br.)	เห็ดโคน	M	ทุกส่วน	ประกอบอาหาร	พ.ค.-ต.ค.	ก.ก.ละ80-300
5	Russulaceae	*Russula emetica* (Schaeff. & Fr.) Pers.ex S.F. Gray	เห็ดน้ำหมาก	M	ทุกส่วน	ประกอบอาหาร	ก.ย.-ต.ค.	ก.ก.ละ15-25
6	Russulaceae	*Russula* spp.	เห็ดตะไคล	M	ทุกส่วน	ประกอบอาหาร	ฤดูฝน	ก.ก.ละ250

หมายเหตุ: M หมายถึง เห็ด

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 28 การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทพืชสมุนไพรของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
1	Acanthaceae	*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจน	H	ใบ	ยาบำรุง แก้เจ็บคอ แก้หวัด	มิ.ย.-ต.ค.	-
2	Acanthaceae	*Barleria lupulina* Lindl.	เสลดพังพอน	H	ใบสด	รักษาอาการแพ้ อักเสบ แมลงสัตว์กัดต่อย	ตลอดปี	-
3	Acanthaceae	*Thunbergia laurifolia* Lindl.	รางจืด	C	ราก ใบ เถา	แก้เมาค้าง อักเสบ ปวดหู	ตลอดปี	-
4	Anacardiaceae	*Mangifera caloneura* Kurz	มะม่วงป่า	T	เปลือก เมล็ด	แก้ท้องร่วง สมานแผล แก้ไอ	เม.ย.-พ.ค.	-
5	Annonaceae	*Anaxagorea luzonensis* A. Gray	กำลังวัวเถลิง	S	เปลือก เนื้อไม้	แก้ปวดเมื่อย เจริญอาหาร	ตลอดปี	ก.ก.ละ20
6	Araceae	*Amorphophallus paeoniifolius* (Dennst.) Nicolson	บุกคางคก	H	หัว	กัดเสมหะ กัดฝ้า	ตลอดปี	-
7	Bombacaceae	*Bombax anceps* Pierre var.	งิ้วป่า	T	ทุกส่วน	แก้ฟกช้ำ แก้ท้องเสีย อักเสบ	ตลอดปี	-
8	Compositae	*Elephantopus scaber* L.	โด่ไม่รู้ล้ม	H	ใบ ราก	รักษาบาดแผล	ตลอดปี	-
9	Discoreaceae	*Dioscorea hispida* Dennst.var.	กลอย	H	หัว	รักษาสิวฝ้า	ตลอดปี	-
10	Euphorbiaceae	*Phyllanthus emblica* L.	มะขามป้อม	T	เปลือก ใบ ผล	แก้ไข้ บำรุงร่างกาย ยาระบาย	ต.ค.-พ.ย.	กระป๋องละ5
11	Labiatae	*Clerodendrum petasites* (Lour.) S. Moore	เท้ายายม่อม	S	ลำต้น ราก	ขับเสมหะ แก้ไข้ แก้ร้อนใน	ฤดูร้อน	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
12	Leguminosae - caesalpinioideae	*Bauhinia scandens* L. var. horsefieldii (Miq.) K. & S.S. Larsen	กระไดลิง	C	เถา	แก้พิษ แก้ไข้ พิษฝี	ตลอดปี	-
13	Leguminosae - caesalpinioideae	*Caesalpinia sappan* L.	ฝาง	T	กิ่ง แก่น	ดื่มบำรุงโลหิต แก้ร้อนใน ท้องร่วง	ตลอดปี	-
14	Leguminosae – mimosoideae	*Albizia myriophylla* Benth.	ชะเอมป่า	H	ใบ ราก ดอก	ขับฤดู	พ.ค.-มิ.ย.	-
15	Leguminosae – mimosoideae	*Xylia xylocarpa* (Roxb.) Taub. Var.	แดง	T	ดอก เปลือก แก่น	แก้ไข้ บำรุงหัวใจ แก้ช้ำใน	ตลอดปี	-
16	Leguminosae – papilionoideae	*Millettia extensa* Benth.	กวาวเครือ	C	หัว เถา	กระตุ้นหัก	ตลอดปี	ก.ก.ละ100
17	Leguminosae – papilionoideae	*Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.	ทองหลางป่า	T	ใบแก่สด	ตำพอกรักษาบำรุงร่างกาย	ม.ค.-เม.ย.	กำละ1-2
18	Menispermaceae	*Arcangelisia flava* (L.) Merr.	ขมิ้นเครือ	H	ราก ลำต้น ผล	ทาแผลแก้พิษสัตว์	ตลอดปี	-
19	Menispermaceae	*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels	เถาย่านาง	C	ใบ ราก	แก้ไข้ ฝีดาษ	ตลอดปี	-
20	Menispermaceae	*Tinospora crispa* (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	C	เถา ผล	แก้ไข้ แก้ธาตุไม่ปกติ	ตลอดปี	ก.ก.ละ5

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
21	Moraceae	*Streblus asper* Lour.	ข่อย	T	แก่น เปลือก	ฆ่าเชื้อในช่องปาก ดื่มแก้ไข้	ตลอดปี	-
22	Piperaceae	*Piper retorfractum* Vahl	ดีปลี	H	ผลแก่	ขับลม บำรุงธาตุ แก้จุกเสียด	ตลอดปี	-
23	Rutaceae	*Aegle marmelos* (L.) Correa ex Roxb.	มะตูม	T	ต้น ราก ผล	แก้ไข้จับสั่น ร้อนใน	ตลอดปี	-
24	Sapindaceae	*Schleichera oleosa* (Lour.) Oken	ตะคร้อ	T	เปลือก	แก้ท้องร่วง ยาสมานท้อง	ตลอดปี	-
25	Smilacaceae	*Smilax china* L.	ข้าวเย็นเหนือ	H	หัว	สมุนไพร	ตลอดปี	-
26	Rhamnaceae	*Berchemia floribunda*	ฮ่อสะพายควาย	C	เถา	บำรุงกำลัง	ตลอดปี	-
27	Zingiberaceae	*Amomum xanthioides* (wall.ex Baker) T.L.Wu & S. Chen	เร่ว	H	ราก ใบ ดอก เมล็ด	ขับปัสสาวะ ผื่นคัน	มี.ค.-เม.ย.	-
28	Zingiberaceae	*Curcuma xanthorrhiza* Roxb.	ว่านชักมดลูก	H	ราก เหง้า	แก้กษัย ชักมดลูกให้เข้าอู่ ขับน้ำคาวปลา	ก.พ.-พ.ค.	-
29	Zingiberaceae	*zingiber montanum* (Koenig) Link ex Dietr.	ไพล	H	เหง้า ใบ	แก้บิด แก้ปวดท้อง	ตลอดปี	-
30	Zingiberaceae	*Kaempferia pulchra* (Ridl.) Ridl.	เปราะป่า	H	เหง้า	แก้กำเดา ขับลมในลำไส้	ตลอดปี	-

หมายเหตุ: T หมายถึง ไม้ต้น S หมายถึง ไม้พุ่ม H หมายถึง ไม้ล้มลุก C หมายถึง ไม้เถา

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 29 การใช้ประโยชน์ของป่าประเภทเครื่องเทศของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ลักษณะวิสัยของพืช	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	ช่วงเวลาเก็บ	ราคา (บาท)
1	Piperaceae	*Piper retorfractum* Vahl	ดีปลี	H	ผลแก่	ประกอบอาหาร	ตลอดปี	-
2	Zingiberaceae	*Amomum xanthioides* (wall.ex Baker) T.L.Wu & S. Chen	เร่ว	H	เมล็ด	ประกอบอาหาร	มี.ค.-เม.ย.	-

หมายเหตุ: H หมายถึง ไม้ล้มลุก

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ชนิด และปริมาณของป่าที่ราษฎร เก็บหามาใช้ประโยชน์ จากการศึกษาพบว่า ชนิด และปริมาณของป่าที่ราษฎร เก็บหามาใช้ประโยชน์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่เก็บหามาเอง และกรณีที่ซื้อมา รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 กรณีที่เก็บหามาเอง

4.1.1 ไม้ฟืน จากการศึกษา พบว่า มีการนำไม้ฟืนมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือนและเพื่อการจำหน่าย คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 3.37 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาไม้ฟืนที่นำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในตำบลท่าเสาเท่ากับ 8,762.00 ลูกบาศก์เมตร/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ชนิดและปริมาณของไม้ฟืนที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของป่า	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หามาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
ไม้ฟืน	(ลบ.ม.)/ปี	947.10	148.50	1,095.60	3.37	8,762.00
รวม		947.10	148.50	1,095.60	3.37	8,762.00

หมายเหตุ: [1]ปริมาณไม้ฟืนที่เก็บหามาได้ของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณไม้ฟืนที่เก็บหามาได้ทั้งหมดประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

4.1.2 พืชหัตถกรรม จากการศึกษา พบว่า พืชหัตถกรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ ไผ่ ซึ่งไผ่ที่นำมาใช้ประโยชน์มี 2 ชนิดด้วยกัน คือ ไผ่ป่า และไผ่ไร่ โดยไผ่ที่นำมาใช้ประโยชน์จะนำมาจำหน่ายทั้งหมด ก่อนที่จะนำไปจำหน่ายจะมีการนำไผ่มาแปรรูป การแปรรูปโดยการนำมาสาน เป็น เข่ง คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 8.68 ลำ/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 22,568 ลำ/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 31

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 31 ชนิดและปริมาณของพืชหัตถกรรมที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของพืชหัตถกรรม	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หามาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
ไผ่ป่า	ลำ/ปี	-	1,131.00	1,131.00	3.48	9,048.00
ไผ่รวก	ลำ/ปี	-	1,690.00	1,690.00	5.20	13,520.00
รวม		-	2,821.00	2,821.00	8.68	22,568.00

หมายเหตุ: [1]ปริมาณพืชหัตถกรรมที่เก็บหามาได้ของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณพืชหัตถกรรมที่เก็บหามาได้ทั้งหมดประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

4.1.3 พืชอาหาร จากการศึกษา พบว่า พืชอาหารที่เก็บหามาใช้ประโยชน์มีทั้งหมด 30 ชนิด คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 41.99 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้มาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 109,176.60 กิโลกรัม/ปี พืชอาหารที่เก็บมาใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ หน่อไผ่รวก คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 17.86 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 46,430.80กิโลกรัม/ปี จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นได้ว่าพืชอาหารที่เก็บได้โดยส่วนใหญ่นั้นจะนำมาจำหน่ายมากกว่าการนำมาบริโภคในครัวเรือน ซึ่งพืชอาหารที่นำไปจำหน่ายนั้นจะเก็บได้ในปริมาณที่มาก ส่วนพืชอาหารที่นำมาบริโภคในครัวเรือนนั้นจะเก็บหาได้ในปริมาณที่น้อย จึงไม่นำไปจำหน่าย แต่จากข้อมูลของพืชอาหารที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งหมดนั้นมี 10 ชนิดที่นำไปจำหน่าย คือ กระเจียวขาว กลอย ทองหลางป่า ผักหวานป่า หน่อไผ่ป่า หน่อไผ่รวก หน่อไผ่ไร่ มะขามป้อม มันมือเสือ และอาวแดง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 32

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 32 ชนิดและปริมาณของพืชอาหารที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของพืชอาหาร	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			เก็บหาได้เฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
กระเจียวขาว	กก./ปี	98.00	225.00	323.00	0.99	2,581.80
กระชายป่า	กก./ปี	172.50	-	172.50	0.53	1,378.00
กระทือ	กก./ปี	149.00	-	149.00	0.45	1,170.00
กลอย	กก./ปี	20.00	38.00	58.00	0.18	462.80
ขิงป่า	กก./ปี	166.00	-	166.00	0.51	1,326.00
ขี้เหล็ก	กก./ปี	95.00	-	95.00	0.29	759.20
เขลง	กก./ปี	51.00	-	51.00	0.16	390.00
ชะเอมป่า	กก./ปี	134.00	-	134.00	0.41	1,071.20
ตะคร้อ	กก./ปี	233.00	-	233.00	0.71	1,846.00
ติ้วเกลี้ยง	กก./ปี	148.00	-	148.00	0.45	1,170.00
เถาย่านาง	กก./ปี	129.00	-	129.00	0.40	1,029.60
ทองหลางป่า	กก./ปี	83.00	88.00	171.00	0.53	1,367.60
เท้ายายม่อม	กก./ปี	26.00	-	26.00	0.08	208.00
บุกคางคก	กก./ปี	67.00	-	67.00	0.20	520.00
เปราะป่า	กก./ปี	159.00	-	159.00	0.48	1,248.00
เปราะหอม	กก./ปี	117.00	-	117.00	0.36	936.00
ผักสาบ	กก./ปี	14.00	-	14.00	0.04	111.80
ผักหวานป่า	กก./ปี	351.00	183.50	534.50	1.64	4,274.40
ฝาง	กก./ปี	98.00	-	98.00	0.30	782.60
เพกา	กก./ปี	59.00	-	59.00	0.18	470.60
มะกอก	กก./ปี	141.00	-	141.00	0.43	1,125.80
มะขามป้อม	กก./ปี	71.00	39.00	110.00	0.33	858.00
มะตูม	กก./ปี	244.00	-	244.00	0.75	1,950.00
มะไฟ	กก./ปี	106.00	-	106.00	0.32	832.00
มันมือเสือ	กก./ปี	16.00	37.00	53.00	0.16	416.00

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ชนิดของพืชอาหาร	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			เก็บหาได้เฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
หน่อไผ่ตง	กก./ปี	580.00	-	580.00	1.78	4,638.40
หน่อไผ่ป่า	กก./ปี	1,232.00	1,630.00	2,862.00	8.81	22,895.60
หน่อไผ่รวก	กก./ปี	1,974.00	3,830.00	5,804.00	17.86	46,430.80
หน่อไผ่ไร่	กก./ปี	345.00	455.00	800.00	2.46	6,398.60
อาวแดง	กก./ปี	39.00	27.00	66.00	0.20	527.80
รวม		7,117.50	6,552.50	13,670.00	41.99	109,176.60

หมายเหตุ: [1]ปริมาณพืชอาหารที่เก็บหามาได้ของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณพืชอาหารที่เก็บหามาได้ทั้งหมดประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

4.1.4 เห็ด จากการศึกษา พบว่า มีการเก็บเห็ดมาใช้ประโยชน์ทั้งเพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อการจำหน่าย แต่จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นได้ว่าจะมีการนำไปจำหน่ายมากกว่าการนำไปบริโภคในครัวเรือน คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 3.70 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 9,607.00 กิโลกรัม/ปี เห็ดที่มีการเก็บหามากที่สุด คือ เห็ดโคน คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 5,382.00 กิโลกรัม/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 33

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 33 ชนิดและปริมาณของเห็ดที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของเห็ด	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
เห็ดโคน	กก./ปี	223.00	450.00	673.00	2.07	5,382.00
เห็ดตะไคล	กก./ปี	24.00	54.00	78.00	0.24	624.00
เห็ดเผาะ	กก./ปี	31.00	56.00	87.00	0.27	694.20
เห็ดระโงก	กก./ปี	7.00	39.00	46.00	0.14	366.60
เห็ดระโงกขาว	กก./ปี	76.00	74.00	150.00	0.46	1,198.60
เห็ดน้ำหมาก	กก./ปี	72.00	96.00	168.00	0.52	1,341.60
รวม		433.00	769.00	1,202.00	3.70	9,607.00

หมายเหตุ: [1]ปริมาณเห็ดที่เก็บหามาได้ของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณเห็ดที่เก็บหามาได้ทั้งหมดประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

4.1.5 พืชสมุนไพร จากการศึกษา พบว่า พืชสมุนไพรที่มีการเก็บหามาใช้ประโยชน์มีทั้งหมด 30 ชนิด คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 2.503 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 6,423.82 กิโลกรัม/ปี พืชสมุนไพรที่มีการเก็บหามาใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ กวาวเครือ คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 0.39 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 1,006.20 กิโลกรัม/ปี พืชสมุนไพรที่เก็บหามาได้ทั้งหมดโดยส่วนใหญ่จะนำมาใช้บริโภคในครัวเรือนมากกว่าการนำไปจำหน่าย พืชสมุนไพรที่นำไปจำหน่ายมีทั้งหมด 4 ชนิด คือ กลอย กวาวเครือ รางจืด และว่านชักมดลูก รายละเอียดแสดงในตารางที่ 34

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 34 ชนิดและปริมาณของพืชสมุนไพรที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของพืชสมุนไพร	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
กระไดลิง	กก./ปี	3.00	-	3.00	0.01	23.92
กลอย	กก./ปี	5.00	10.00	15.00	0.05	119.60
กวาวเครือ	กก./ปี	21.00	105.00	126.00	0.39	1,006.20
กำลังวัวเถลิง	กก./ปี	62.00	-	62.00	0.19	494.00
ขมิ้นเครือ	กก./ปี	14.00	-	14.00	0.04	111.80
ข่อย	กก./ปี	16.00	-	16.00	0.049	127.40
ข้าวเย็นเหนือ	กก./ปี	25.00	-	25.00	0.08	197.60
งิ้วป่า	กก./ปี	8.00	-	8.00	0.02	62.40
ชะเอมป่า	กก./ปี	78.00	-	78.00	0.24	624.00
ดีปลี	กก./ปี	2.00	-	2.00	0.01	15.86
แดง	กก./ปี	2.00	-	2.00	0.01	15.86
โด่ไม่รู้ล้ม	กก./ปี	4.00	-	4.00	0.01	31.20
ตะคร้อ	กก./ปี	8.00	-	8.00	0.02	62.40
ย่านาง	กก./ปี	5.00	-	5.00	0.02	39.00
ทองหลางป่า	กก./ปี	16.00	-	16.00	0.049	127.40
เท้ายายม่อม	กก./ปี	2.00	-	2.00	0.01	15.86
บอระเพ็ด	กก./ปี	5.00	-	5.00	0.015	39.00
บุกคางคก	กก./ปี	2.00	-	2.00	0.01	15.86
เปราะป่า	กก./ปี	4.00	-	4.00	0.01	31.20
ฝาง	กก./ปี	109.00	-	109.00	0.34	871.00
ไพร	กก./ปี	10.00	-	10.00	0.03	78.00
ฟ้าทะลายโจน	กก./ปี	13.00	-	13.00	0.04	104.00
มะขามป้อม	กก./ปี	28.00	-	28.00	0.09	223.60
มะตูม	กก./ปี	62.00	-	62.00	0.19	494.00
มะม่วงพรวน	กก./ปี	2.00	-	2.00	0.01	15.86

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ชนิดของพืชสมุนไพร	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
รางจืด	กก./ปี	6.00	28.00	34.00	0.10	260.00
เร่ว	กก./ปี	30.00	-	30.00	0.09	239.20
ว่านชักมดลูก	กก./ปี	6.00	107.00	113.00	0.34	884.00
เสลดพังพอน	กก./ปี	7.00	-	7.00	0.02	54.60
ฮ่อสะพายควาย	กก./ปี	5.00	-	5.00	0.02	39.00
รวม		560.00	250.00	810.00	2.503	6,423.82

หมายเหตุ: [1]ปริมาณพืชสมุนไพรที่เก็บหามาได้ของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณพืชสมุนไพรที่เก็บหามาได้ทั้งหมดประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

4.1.6. เครื่องเทศ จากการศึกษา พบว่า ชนิดของเครื่องเทศที่นำมาใช้ประโยชน์ มีเพียง 2 ชนิดเท่านั้น ได้แก่ ดีปลี และเร่ว คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 1.84 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 4,773.60 กิโลกรัม/ปี โดยที่เร่ว เก็บหาได้มากที่สุด คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 1.77 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 4,591.60 กิโลกรัม/ปี และดีปลี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 0.07 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสา เท่ากับ 182.00 กิโลกรัม/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 35

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 35 ชนิดและปริมาณของเครื่องเทศที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของเครื่องเทศ	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
ดีปลี	กก./ปี	23.00	-	23.00	0.07	182.00
เร่ว	กก./ปี	574.00	-	574.00	1.77	4,591.60
รวม		597.00	-	597.00	1.84	4,773.60

หมายเหตุ: [1]ปริมาณเครื่องเทศที่เก็บหามาได้ของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณเครื่องเทศที่เก็บหามาได้ทั้งหมดประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

4.1.7 แมลงกินได้ จากการศึกษา พบว่า แมลงกินได้ที่นำมาใช้ประโยชน์ได้แก่ ผึ้ง และแมงอีนูน ซึ่งผึ้งที่นำมาใช้ประโยชน์จะอยู่ในรูปแบบของน้ำผึ้ง คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 0.24 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 598.00 กิโลกรัม/ปี โดยน้ำผึ้งเก็บได้มากที่สุด คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 0.22 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้ทั้งหมดเท่ากับ 559.00 กิโลกรัม/ปี และแมงอีนูน คิดเป็นปริมาณที่เก็บหาได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 0.02 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 39.00 กิโลกรัม/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 36

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 36 ชนิดและปริมาณของแมลงกินได้ ที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของแมลงกินได้	หน่วย	เก็บหามาเอง[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่เก็บ[2] หาได้ทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
น้ำผึ้ง	กก./ปี	16.00	54.00	70.00	0.22	559.00
แมงอีนูน	กก./ปี	5.00	-	5.00	0.02	39.00
รวม		21.00	54.00	75.00	0.24	598.00

หมายเหตุ: [1]ปริมาณแมลงกินได้ที่เก็บหามาได้ของราษฎร โดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณแมลงกินได้ที่เก็บหามาได้ทั้งหมดประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.2 กรณีที่ซื้อมา

4.2.1 ไม้ฟืน จากการศึกษา พบว่า ราษฎรมีการซื้อไม้ฟืนมาเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือนเท่านั้น คิดเป็นปริมาณรวมเท่ากับ 67.65 (ลบ.ม.)/ปี คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 0.208 (ลบ.ม.)/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 540.80 (ลบ.ม.)/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 37

ตารางที่ 37 ชนิดและปริมาณของไม้ฟืนที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของป่า	หน่วย	ซื้อมา[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่ซื้อ[2] มาทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
ไม้ฟืน	(ลบ.ม.)/ปี	67.65	-	67.65	0.208	540.80
รวม		67.65	-	67.65	0.208	540.80

หมายเหตุ: [1]ปริมาณไม้ฟืนที่ซื้อมาของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณไม้ฟืนที่ซื้อมาได้ทั้งหมด ประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

4.2.2 พืชอาหาร จากการศึกษา พบว่า ราษฎรมีการซื้อพืชอาหารมาเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือนเท่านั้น คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาเฉลี่ยเท่ากับ 7.86 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 20,436.00 กิโลกรัม/ปี โดยพืชอาหารที่ซื้อมาใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ หน่อไผ่รวก คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมารวมเท่ากับ 1,284.00 กิโลกรัม/ปี และคิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 10,270.00 กิโลกรัม/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 38

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 38 ชนิดและปริมาณของพืชอาหารที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของพืชอาหาร	หน่วย	ซื้อมา[1]			เก็บหาได้เฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่ซื้อ[2] มาทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
กระเจียวขาว	กก./ปี	152.00	-	152.00	0.46	1,196.00
กลอย	กก./ปี	28.00	-	28.00	0.08	208.00
ทองหลางป่า	กก./ปี	50.00	-	50.00	0.27	702.00
ผักหวานป่า	กก./ปี	56.00	-	56.00	0.17	442.00
มะขามป้อม	กก./ปี	15.00	-	15.00	0.04	104.00
มันมือเสือ	กก./ปี	25.00	-	25.00	0.08	208.00
หน่อไผ่ป่า	กก./ปี	542.00	-	542.00	1.61	4,186.00
หน่อไผ่รวก	กก./ปี	1,284.00	-	1,284.00	3.95	10,270.00
หน่อไผ่ไร่	กก./ปี	385.00	-	385.00	1.18	3,068.00
อาวแดง	กก./ปี	39.00	-	39.00	0.12	312.00
รวม		2,584.00	-	2,584.00	7.86	20,436.00

หมายเหตุ: [1]ปริมาณพืชอาหารที่ซื้อมาของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณพืชอาหารที่ซื้อมาได้ทั้งหมด ประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.2.3 เห็ด จากการศึกษา พบว่า ราษฎรมีการซื้อเห็ดมาเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาเฉลี่ยเท่ากับ 1.056 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 2,745.60 กิโลกรัม/ปี โดยเห็ดที่ซื้อมาใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ เห็ดโคน คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมารวมเท่ากับ 120.00 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 936.00 กิโลกรัม/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 ชนิดและปริมาณของเห็ดที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของเห็ด	หน่วย	ซื้อมา[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่ซื้อ[2] มาทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
เห็ดโคน	กก./ปี	120.00	-	120.00	0.36	936.00
เห็ดตะไคล	กก./ปี	34.00	-	34.00	0.10	260.00
เห็ดเผาะ	กก./ปี	45.00	-	45.00	0.13	338.00
เห็ดระโงก	กก./ปี	25.00	-	25.00	0.076	197.60
เห็ดระโงกขาว	กก./ปี	55.00	-	55.00	0.16	416.00
เห็ดน้ำหมาก	กก./ปี	76.00	-	76.00	0.23	598.00
รวม		355.00	-	355.00	1.056	2,745.60

หมายเหตุ: [1]ปริมาณเห็ดที่ซื้อมาของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณเห็ดที่ซื้อมาได้ทั้งหมด ประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.2.4 พืชสมุนไพร จากการศึกษา พบว่า ราษฎรมีการซื้อพืชสมุนไพรมาเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาเฉลี่ยเท่ากับ 0.188 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 488.80 กิโลกรัม/ปี โดยพืชสมุนไพรที่ซื้อมาใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ กวาวเครือ คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมารวมเท่ากับ 35.00 กิโลกรัม/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 260.00 กิโลกรัม/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 40

ตารางที่ 40 ชนิดและปริมาณของพืชสมุนไพรที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของพืชสมุนไพร	หน่วย	ซื้อมา[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่ซื้อ[2] มาทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
กลอย	กก./ปี	6.00	-	6.00	0.018	46.80
กวาวเครือ	กก./ปี	35.00	-	35.00	0.10	260.00
รางจืด	กก./ปี	5.00	-	5.00	0.01	26.00
ว่านชักมดลูก	กก./ปี	20.00	-	20.00	0.06	156.00
รวม		66.00	-	66.00	0.188	488.80

หมายเหตุ: [1]ปริมาณพืชสมุนไพรที่ซื้อมาของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณพืชสมุนไพรที่ซื้อมาได้ทั้งหมด ประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.2.5. แมลงกินได้ จากการศึกษา พบว่า ราษฎรมีการซื้อแมลงกินได้เพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น โดยแมลงกินได้ที่ซื้อมาใช้ประโยชน์มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้น คือ ผึ้ง ซึ่งซื้อมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบของน้ำผึ้ง คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมารวมเท่ากับ 36 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาเฉลี่ยเท่ากับ 0.11 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 286.00 กิโลกรัม/ปี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 41

ตารางที่ 41 ชนิดและปริมาณของแมลงกินได้ ที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปี ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชนิดของแมลงกินได้	หน่วย	ซื้อมา[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่ซื้อ[2] มาทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
น้ำผึ้ง	กก./ปี	36.00	-	36.00	0.11	286.00
รวม		36.00	-	36.00	0.11	286.00

หมายเหตุ: [1]ปริมาณแมลงกินได้ที่ซื้อมาของราษฎร โดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณแมลงกินได้ที่ซื้อมาได้ทั้งหมด ประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

4.2.6 สัตว์ป่า จากการศึกษา พบว่า ราษฎรมีการซื้อสัตว์ป่ามาเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น ได้แก่ กระต่ายป่า เก้ง ไก่ป่า ตะกวด เลียงผา และหมูป่า คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 0.156 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 405.60 กิโลกรัม/ปี รายละเอียดดังตารางที่ 42

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 42 ชนิดและปริมาณของสัตว์ป่าที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ในรอบปีของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุร

ชนิดของสัตว์ป่า	หน่วย	ซื้อมา[1]			ปริมาณเฉลี่ย (ครัวเรือน/ปี)	ปริมาณที่ซื้อ[2] มาทั้งหมด
		บริโภค	จำหน่าย	รวม		
กระต่ายป่า	กก./ปี	2.00	-	2.00	0.006	15.86
เก้ง	กก./ปี	1.00	-	1.00	0.003	7.80
ไก่ป่า	กก./ปี	15.00	-	15.00	0.046	119.60
ตะกวด	กก./ปี	5.00	-	5.00	0.015	39.00
เลียงผา	กก./ปี	5.00	-	5.00	0.015	39.00
หมูป่า	กก./ปี	23.00	-	23.00	0.070	182.00
รวม		51.00	-	51.00	0.156	405.60

หมายเหตุ: [1]ปริมาณสัตว์ป่าที่ซื้อมาของราษฎรโดยจำแนกออกเป็นที่นำมาบริโภคและจำหน่าย รวม 325 ครัวเรือน

[2]ปริมาณสัตว์ป่าที่ซื้อมาได้ทั้งหมด ประเมินจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รวม 2,600 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากของป่าและปัญหาอุปสรรคในการนำของป่ามาใช้ประโยชน์ของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากการใช้ประโยชน์ของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังต้องเก็บหาของป่ามาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน โดยเฉพาะของป่าที่เป็นพืชอาหาร โดยครัวเรือนส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพิงอาหารจากป่าเพราะมีรายได้น้อย และของป่าที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ในครัวเรือนยังสามารถนำออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ส่วนครัวเรือนที่ไม่ได้เก็บหาของป่ามาใช้ประโยชน์มีเพียงส่วนน้อย โดยให้เหตุผลว่าปัจจุบันของป่าหาได้ยากขึ้น สามารถขายผลผลิตอย่างอื่นมาซื้อกินได้ และต้องเดินทางไกลจึงจะถึงแหล่งเก็บหาของป่า

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการนำของป่ามาใช้ประโยชน์ของราษฎร พบว่าประสบปัญหาในหลายๆ ด้าน ดังนี้

5.1 ของป่ามีปริมาณน้อย และมีจำนวนลดลง

5.2 การเดินทางเข้าไปเก็บหาของป่ายากลำบากและต้องเดินทางไกลจึงจะถึงแหล่งเก็บหาของป่า

5.3 ราคาของป่าที่ไม่แน่นอน และบางครั้งมีราคาต่ำ

5.4 ขาดความรู้ความเข้าใจ ในด้านข้อห้าม ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับของป่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานเพื่อทดสอบความแตกต่างของปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าระหว่างกลุ่มของแต่ละตัว ตัวแปรอิสระที่มีจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ อาชีพหลักของครัวเรือน, อาชีพรองของครัวเรือน, จำนวนสมาชิกในครัวเรือน, การถือครองที่ดินของครัวเรือน, และรายได้ของครัวเรือน ตัวแปรตาม คือการใช้ประโยชน์ของป่า ได้แก่ ไม้ฟืน พืชหัตถกรรม พืชอาหาร เห็ด พืชสมุนไพร เครื่องเทศ แมลงกินได้ และสัตว์ป่าโดยใช้สถิติ t-test ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

สมมติฐานที่ 1 อาชีพหลักของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่าของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพหลักของครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และ กลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ ผลการศึกษาดังนี้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน ของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และ 2.32 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม จะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนมากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.693 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพหลักต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า อาชีพของครัวเรือนต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์ไม้ฟืนต่างกัน ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีการใช้ไม้ฟืนมากกว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เนื่องจากครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเมื่อออกไปทำงานในตอนเย็นก็จะเก็บไม้ฟืนกลับบ้านเพื่อเป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.16 และ 11.31 แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมมากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -1.481 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพหลักต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.01 และ 50.26 แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารมากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -.744 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .899 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพหลักต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์พืชผักป่า ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประกอบอาชีพอื่นๆไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเห็ดของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.14 และ 4.18 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรมจะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดมากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.377 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .202 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพหลักต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์เห็ดของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประกอบอาชีพอื่นๆไม่มีความแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และ 2.71 แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรมากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-.061 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .897 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพหลักต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า อาชีพของครัวเรือนต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์สมุนไพรไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ วิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์พืชสมุนไพร ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประกอบอาชีพอื่นๆไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 และ.96 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม จะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 4.970 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพหลักต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้ของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .31 และ .40 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรมจะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้มากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-.629 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .326 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพหลักต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์แมลงกินได้ ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประกอบอาชีพอื่นๆไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .06 และ .33 แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่นๆ จะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่ามากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักเกษตรกรรม และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -2.258 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพหลักต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า อาชีพของครัวเรือนต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าแตกต่างกัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 43

ตารางที่ 43 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามอาชีพหลักของครัวเรือน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทของป่า	อาชีพหลักของครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
ไม้ฟืน					2.693	323	.000**
	เกษตรกรรม	206	4.30	8.014			
	อื่นๆ	119	2.32	5.216			
พืชหัตถกรรม					-1.481	323	.002**
	เกษตรกรรม	206	7.16	20.738			
	อื่นๆ	119	11.31	26.206			
พืชอาหาร					-.744	323	.899ns
	เกษตรกรรม	206	46.01	51.675			
	อื่นๆ	119	50.26	48.532			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 43 (ต่อ)

ประเภทของป่า	อาชีพหลักของครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
เห็ด					1.377	323	.202[ns]
	เกษตรกรรม	206	5.14	6.579			
	อื่นๆ	119	4.18	5.688			
พืชสมุนไพร					-.061	323	.897[ns]
	เกษตรกรรม	206	2.68	4.754			
	อื่นๆ	119	2.71	3.958			
เครื่องเทศ					4.970	323	.000[**]
	เกษตรกรรม	206	2.34	3.210			
	อื่นๆ	119	.96	1.820			
แมลงกินได้					-.629	323	.326[ns]
	เกษตรกรรม	206	.31	1.299			
	อื่นๆ	119	.40	1.374			
สัตว์ป่า					-2.258	323	.000[**]
	เกษตรกรรม	206	.06	.378			
	อื่นๆ	119	.33	1.270			

หมายเหตุ: [**]หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

[ns]หมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 2 อาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร จำแนกตามอาชีพรองของครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง ผลการศึกษาดังนี้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และ 2.40ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพรองจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.135 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .003 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.47 และ .00 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพรองจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 6.981 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 54.05 และ 27.36 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพรองจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 6.726 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเห็ด ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพรองของครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.67 และ 2.06 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพรอง จะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 6.890 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และ 1.84 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพรองจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.913 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 และ 1.84 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพรองจะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.741ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .004 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้ของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .44 และ .04 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอาชีพรอง จะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 4.071 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสาที่มีอาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าของราษฎร กลุ่มที่มีอาชีพรอง และกลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .15 และ.19 แสดงว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรองจะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่ามากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -.399 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .422 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีอาชีพรองของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 44

ตารางที่ 44 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามอาชีพรองของครัวเรือน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทของป่า	อาชีพรองของครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
ไม้ฟืน					2.135	323	.003**
	มีอาชีพรอง	246	3.96	7.764			
	ไม่มีอาชีพรอง	79	2.40	4.750			
พืชหัตถกรรม					6.981	323	.000**
	มีอาชีพรอง	246	11.47	25.765			
	ไม่มีอาชีพรอง	79	.00	.000			
พืชอาหาร					6.726	323	.000**
	มีอาชีพรอง	246	54.05	55.889			
	ไม่มีอาชีพรอง	79	27.36	15.527			
เห็ด					6.890	323	.000**
	มีอาชีพรอง	246	5.67	6.842			
	ไม่มีอาชีพรอง	79	2.06	2.564			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 44 (ต่อ)

ประเภทของป่า	อาชีพรองของครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
พืชสมุนไพร					2.913	323	.001**
	มีอาชีพรอง	246	2.97	4.985			
	ไม่มีอาชีพรอง	79	1.84	2.009			
เครื่องเทศ					2.741	323	.004**
	มีอาชีพรอง	246	2.05	3.000			
	ไม่มีอาชีพรอง	79	1.18	2.258			
แมลงกินได้					4.071	323	.000**
	มีอาชีพรอง	246	.44	1.507			
	ไม่มีอาชีพรอง	79	.04	.192			
สัตว์ป่า					-.399	323	.422ns
	มีอาชีพรอง	246	.15	.830			
	ไม่มีอาชีพรอง	79	.19	.848			

หมายเหตุ: **หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

nsหมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่าของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และ กลุ่มที่มีสมาชิกมาก ผลการศึกษาดังนี้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน ของราษฎร กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 และ 3.55 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนมากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ .065 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .360 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ (2542) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้บ้านห้วยเสือ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์ป่าไม้เพื่อเป็นเชื้อเพลิงในปริมาณที่แตกต่างกันเพราะทุกๆ ขนาดครัวเรือนใช้ไม้เป็นเชื้อเพลิงเท่าๆ กัน ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละครัวเรือนมีการหุงต้มอาหารโดยใช้เชื้อเพลิงชนิดอื่นร่วมกันไปด้วย และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนก็ไม่ได้อยู่อาศัยในบ้านเรือนตลอดเวลามีส่วนหนึ่งที่ออกไปรับจ้างทำงานนอกหมู่บ้าน จึงทำให้การใช้เชื้อเพลิงไม่จำเป็นต้องใช้ในปริมาณสูงตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนด้วย นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของจุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยจะมีการใช้ประโยชน์ไม้ฟืนไม่แตกต่างกัน ยังมีงานวิจัยของวิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่าการใช้ประโยชน์ฟืน ของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมของราษฎร กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.08 และ 9.83 แสดงว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมากจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมมากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -.636ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .211 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล (2542) การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน พบว่า การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทไม้ไผ่ป่าของราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของจุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยจะมีการใช้ประโยชน์ไม้ไผ่ไม่แตกต่างกัน ยังมีงานวิจัยของ วิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่าการใช้ประโยชน์ไม้ไผ่ป่าของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารของราษฎร กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 48.32 และ 46.13 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารมากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ .379 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .457 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่าการใช้ประโยชน์พืชผักป่าของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเห็ดของราษฎร กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และ 4.96 แสดงว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมากจะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดมากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-.322 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .607 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุณา (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดินและการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของราษฎร โดยรอบเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติประเภทเห็ดป่าของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของวิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่าการใช้ประโยชน์เห็ด ของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรของราษฎร กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 และ 2.35 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรมากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.110 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .147 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุณา (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดินและการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของราษฎร โดยรอบเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติประเภทพืชสมุนไพรของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ จุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยจะมีการใช้ประโยชน์สมุนไพรไม่แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 และ 1.58 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.243 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .020 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้ของราษฎร กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .37 และ.29 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้มากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ .521 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .264 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล (2542) การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน พบว่า การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทแมลงกินได้ของราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของจุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยจะมีการใช้ประโยชน์แมลงกินได้ไม่แตกต่างกัน ยังมีงานวิจัยของวิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่าการใช้ประโยชน์แมลงกินได้ ของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าของราษฎร กลุ่มที่มีสมาชิกน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .16 และ .14 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่ามากกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมาก และเมื่อทดสอบความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ .235 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .658 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่าการใช้ประโยชน์สัตว์ป่า ของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 45

ตารางที่ 45 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทของป่า	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
ไม้ฟืน					.065	323	.360 ns
	สมาชิกน้อย	213	3.60	7.713			
	สมาชิกมาก	112	3.55	6.049			
พืชหัตถกรรม					-.636	323	.211 ns
	สมาชิกน้อย	213	8.08	22.160			
	สมาชิกมาก	112	9.83	24.415			
พืชอาหาร					.379	323	.457 ns
	สมาชิกน้อย	213	48.32	51.752			
	สมาชิกมาก	112	46.13	48.264			
เห็ด					-.322	323	.607 ns
	สมาชิกน้อย	213	4.70	5.815			
	สมาชิกมาก	112	4.96	7.094			
พืชสมุนไพร					1.110	323	.147 ns
	สมาชิกน้อย	213	2.88	4.861			
	สมาชิกมาก	112	2.35	3.614			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 45 (ต่อ)

ประเภทของป่า	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
เครื่องเทศ					1.243	323	.020 *
	สมาชิกน้อย	213	1.97	3.023			
	สมาชิกมาก	112	1.58	2.510			
แมลงกินได้					.521	323	.264 ns
	สมาชิกน้อย	213	.37	1.475			
	สมาชิกมาก	112	.29	.983			
สัตว์ป่า					.235	323	.658 ns
	สมาชิกน้อย	213	.16	.888			
	สมาชิกมาก	112	.14	.721			

หมายเหตุ: *หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

nsหมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 4 การถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่าของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการถือครองที่ดินของครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และ กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก ผลการศึกษาดังนี้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนของราษฎร กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และกลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 และ4.81 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมากจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนมากกว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -2.076 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีการถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากไม้ฟืนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมของราษฎร คือ กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และกลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.31 และ 9.38 แสดงว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมากจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมมากกว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -.369 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .248 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีการถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุณา (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดินและการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของราษฎร โดยรอบเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติประเภทไม้ไผ่ป่าของครัวเรือนที่มีจำนวนที่ดินทำกินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของอรรถพล (2542) การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน พบว่า การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทไม้ไผ่ป่าของราษฎรที่มีการถือครองที่ดินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน ยังมีงานวิจัยของวิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์ไม้ไผ่ป่า ของครัวเรือนที่ถือครองที่ดินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารของราษฎร กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และกลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 48.76 และ 45.30 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารมากกว่า กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ .587 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .527 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีการถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุณา (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดินและการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของราษฎร โดยรอบเขตพื้นที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติประเภทพืชผักป่าของครัวเรือนที่มีจำนวนที่ดินทำกินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของอรรถพล (2542) การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน พบว่า การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทพืชผักป่าของราษฎรที่มีการถือครองที่ดินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน ยังมีงานวิจัยของวิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์พืชผักป่า ของครัวเรือนที่ถือครองที่ดินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเห็ดของกลุ่มราษฎร กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และกลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 และ 4.95 แสดงว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก จะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดมากกว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-.324 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .845 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีการถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุณา (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดินและการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของราษฎร โดยรอบเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปริมาณการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติประเภทเห็ดป่าของครัวเรือนที่มีจำนวนที่ดินทำกินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของจุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า การถือครองที่ดินมากหรือน้อยจะมีการใช้ประโยชน์เห็ดไม่แตกต่างกัน ยังมีงานวิจัยของวิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์เห็ด ของครัวเรือนที่ถือครองที่ดินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรของราษฎร กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และกลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 และ 3.11 แสดงว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมากจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรมากกว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-1.069 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .026 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีการถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศของราษฎร กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และกลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.63 และ2.23 แสดงว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมากจะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมากกว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-1.656 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีการถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้ของราษฎร กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และกลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .46 และ.12 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้มากกว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.771 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีการถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าของราษฎร กลุ่มที่มีการถือครองที่ดินน้อย และกลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .15 และ.17 แสดงว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดินมากจะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่ามากกว่ากลุ่มที่มีการถือครองที่ดิน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

น้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-.186 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .714 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีการถือครองที่ดินของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล (2542) การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน พบว่า การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทสัตว์ป่าของราษฎรที่มีการถือครองที่ดินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของจุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า การถือครองที่ดินของครัวเรือนมากหรือน้อยจะมีการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าไม่แตกต่างกัน ยังมีงานวิจัยของวิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์สัตว์ป่า ของครัวเรือนที่ถือครองที่ดินมากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 46

ตารางที่ 46 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามการถือครองที่ดินของครัวเรือน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทของป่า	การถือครองที่ดินของครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
ไม้ฟืน					-2.076	323	.000**
	น้อย	213	2.93	6.391			
	มาก	112	4.81	8.358			
พืชหัตถกรรม					-.369	323	.248ns
	น้อย	213	8.31	21.013			
	มาก	112	9.38	26.305			
พืชอาหาร					.587	323	.527ns
	น้อย	213	48.76	50.778			
	มาก	112	45.30	50.153			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 46 (ต่อ)

ประเภทของป่า	การถือครองที่ดินของครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
เห็ด					-.324	323	.845[ns]
	น้อย	213	4.71	6.294			
	มาก	112	4.95	6.266			
พืชสมุนไพร					-1.069	323	.026[*]
	น้อย	213	2.48	3.663			
	มาก	112	3.11	5.701			
เครื่องเทศ					-1.656	323	.001[**]
	น้อย	213	1.63	2.516			
	มาก	112	2.23	3.396			
แมลงกินได้					2.771	323	.000[**]
	น้อย	213	.46	1.549			
	มาก	112	.12	.681			
สัตว์ป่า					-.186	323	.714[ns]
	น้อย	213	.15	.762			
	มาก	112	.17	.958			

หมายเหตุ: [*]หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

[**]หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

[ns]หมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 5 รายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากของป่าแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่าของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ในครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และ กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก ผลการศึกษาดังนี้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน ของราษฎร กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 และ 4.25 แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมากจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -1.282 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .015 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยจุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า รายได้ของครัวเรือนมากหรือน้อยจะมีการใช้ประโยชน์ไม้ฟืนแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรม ของราษฎร กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.24 และ 6.15 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมมากกว่า กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.608 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .005 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารของราษฎร กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 54.54 และ 36.26 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่คำนวณได้เท่ากับ 3.450 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหารมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า รายได้ในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีผลทำให้การใช้ประโยชน์พืชผักป่าแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเห็ด ของราษฎร กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.16 และ 4.19 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.445 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .022 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเห็ดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรของราษฎร กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และ 2.72 แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมากจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-.080 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .769 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล (2542) การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน พบว่า การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ประเภทพืชสมุนไพรของราษฎรที่มีรายได้มากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของจุฬาภรณ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า รายได้ของครัวเรือนมากหรือน้อยจะมีการใช้ประโยชน์สมุนไพรไม่แตกต่างกัน ยังมีงานวิจัยของวิสิทธิ์ชัย (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว พบว่า การใช้ประโยชน์พืชสมุนไพร ของครัวเรือนที่มีรายได้มากหรือน้อยไม่มีความแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศของราษฎร กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 และ 1.75 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อยจะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ.431ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .849 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .05 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้ของราษฎร กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .44 และ .19 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย จะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.908 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากแมลงกินได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าของราษฎร กลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อย และกลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมาก พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .08 และ .28 แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนมากจะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่ามากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ของครัวเรือนน้อยและเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ-1.820 ค่า df เท่ากับ 323 และค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ .01 แสดงว่าราษฎรตำบลท่าเสาที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน จะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 47

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 47 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทของป่า	รายได้ของครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
ไม้ฟืน					-1.282	323	.015*
	น้อย	201	3.16	6.684			
	มาก	124	4.25	7.884			
พืชหัตถกรรม					1.608	323	.005**
	น้อย	201	10.24	23.887			
	มาก	124	6.15	21.166			
พืชอาหาร					3.450	323	.000**
	น้อย	201	54.54	54.790			
	มาก	124	36.26	40.392			
เห็ด					1.445	323	.022*
	น้อย	201	5.16	6.879			
	มาก	124	4.19	5.119			
พืชสมุนไพร					-.080	323	.769ns
	น้อย	201	2.68	4.195			
	มาก	124	2.72	4.907			
เครื่องเทศ					.431	323	.849ns
	น้อย	201	1.89	2.868			
	มาก	124	1.75	2.853			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 47 (ต่อ)

ประเภทของป่า	รายได้ของครัวเรือน	n	Mean	Std.	t	df	p
แมลงกินได้					1.908	323	.002**
	น้อย	201	.44	1.548			
	มาก	124	.19	.830			
สัตว์ป่า					-1.820	323	.000**
	น้อย	201	.08	.513			
	มาก	124	.28	1.173			

หมายเหตุ: *หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

nsหมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่า และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 325 ครัวเรือน วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t-test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของราษฎรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษา พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 52.90 มีอายุเฉลี่ย 46.51 ปี มีเชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 คนต่อครัวเรือน ลักษณะของครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ยเท่ากับ 36.60 ปี ภูมิลำเนาเป็นคนดั้งเดิม และส่วนใหญ่เข้าร่วมกลุ่มทางสังคม อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม อาชีพรองมีอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 63,486.15 (บาท/ปี) มีที่ดินเป็นของตัวเอง ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครอง ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่/ครัวเรือน มีความต้องการขยายพื้นที่ โดยซื้อต่อจากผู้อื่น

2. การใช้ประโยชน์ของป่า ชนิดของป่า ที่ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างมีการนำมาใช้ประโยชน์จำแนกออกได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ ไม้ฟืน พืชหัตถกรรม พืชอาหาร เห็ด พืชสมุนไพร เครื่องเทศ แมลงกินได้ และสัตว์ป่า โดยมีการนำของป่าประเภท พืชอาหารมาใช้มากที่สุด โดยนำมาใช้ทุกครัวเรือน รองลงมาคือ เครื่องเทศ เห็ด พืชสมุนไพร พืชหัตถกรรม ไม้ฟืน แมลงกินได้ และสัตว์ป่า ตามลำดับ วิธีการได้มาของของป่าโดยเก็บหามาเอง

ลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่า ครัวเรือนราษฎรมีการนำของป่ามาใช้ประโยชน์ ในลักษณะของไม้ฟืน มีทั้งหมด 6 วงศ์ 9 ชนิด วงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ในลักษณะของไม้ฟืนมากที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คือ วงศ์ Leguminosae มีจำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ชงโค แดง และทองหลางป่า พืชหัตถกรรม มี 1 วงศ์ 2 ชนิด คือ วงศ์ Gramineae ได้แก่ ไผ่รวก และไผ่ป่า พืชอาหาร มี 15 วงศ์ ทั้งหมด 30 ชนิด วงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ วงศ์ Zingiberaceae มีจำนวน 7 ชนิด ได้แก่ กระชาย กระเจียวขาว อาวแดง ขิงป่า เปราะหอม เปราะป่า และกระทือ เห็ด มีเห็ดทั้งหมด 4 วงศ์ 6 ชนิด วงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุดมี 2 วงศ์ คือ วงศ์ Amanitaceae ได้แก่ เห็ดระโงกเหลือง และ เห็ดระโงกขาว วงศ์ Russulaceae ได้แก่ เห็ดน้ำหมาก และเห็ดตะไคล พืชสมุนไพร มีทั้งหมด 18 วงศ์ 30 ชนิด วงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ วงศ์ Leguminosae มีจำนวน 6 ชนิด ได้แก่ กระไดลิง ฝาง ชะเอมป่า แดง ทองหลางป่า และกวาวเครือ เครื่องเทศ มี 2 วงศ์ 2 ชนิด วงศ์ Piperaceae ได้แก่ ดีปลี และวงศ์ Zingiberaceae ได้แก่ เร่ว แมลงกินได้ มีทั้งหมด 2 ชนิดคือ ผึ้ง และแมงอีนูน สัตว์ป่า มีการนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์โดยจะบริโภคเพียงส่วนที่เป็นเนื้อ ซึ่งชนิดของสัตว์ป่าที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์สูงสุดคือ หมูป่า รองลงมา ได้แก่ ไก่ป่า ตะกวด เลียงผา เก้ง และกระต่ายป่า

ชนิด และปริมาณของ ของป่าที่ราษฎรกลุ่มตัวอย่าง เก็บหามาใช้ประโยชน์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่เก็บหามาเอง และกรณีที่ซื้อมา กรณีที่เก็บหามาเอง ได้แก่ ไม้ฟืน พบว่ามีการนำไม้ฟืนมาใช้เป็นเชื้อเพลิง คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 8,762.00 ลูกบาศก์เมตร/ปี พืชหัตถกรรม คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 8.68 ลำ/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 22,568.00 ลำ/ปี พืชอาหาร คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 41.99 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 109,176.60 กิโลกรัม/ปี เห็ด คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี และ คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 9,607.00 กิโลกรัม/ปี พืชสมุนไพร คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 2.503 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 6,423.82 กิโลกรัม/ปี เครื่องเทศ คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 4,773.60 กิโลกรัม/ปี แมลงกินได้ คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 0.24 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่เก็บหามาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 598.00 กิโลกรัม/ปี กรณีที่ซื้อมา ไม้ฟืน คิดเป็นปริมาณเฉลี่ย 0.208 ลูกบาศก์เมตร/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 540.80 ลูกบาศก์เมตร/ปี พืชอาหาร คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 7.86 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 20,436.00 กิโลกรัม/ปี เห็ด คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 1.056 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 2,745.60 กิโลกรัม/ปี พืชสมุนไพร คิดเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 0.188 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 488.80 กิโลกรัม/ปี แมลงกินได้ คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 0.11 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 286.00 กิโลกรัม/ปี สัตว์ป่า คิดเป็นปริมาณเฉลี่ยเท่ากับ 0.156 กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นปริมาณที่ซื้อมาใช้ประโยชน์ทั้งตำบลท่าเสาเท่ากับ 405.60 กิโลกรัม/ปี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และปัญหาอุปสรรคในการนำมาใช้ประโยชน์ ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพิงอาหารจากป่าเพราะมีรายได้น้อย และของป่าที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ในครัวเรือนยังสามารถนำออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ของป่ามีปริมาณน้อย และมีจำนวนลดลง การเดินทางเข้าไปเก็บหาของป่ายากลำบากและต้องเดินทางไกลจึงจะถึงแหล่งเก็บหาของป่า ราคาของป่าที่ไม่แน่นอน และบางครั้งมีราคาต่ำ ขาดความรู้ความเข้าใจ ในด้านข้อห้าม ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับของป่า

3. การทดสอบสมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ได้แก่ อาชีพหลักของครัวเรือนจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน พืชหัตถกรรม เครื่องเทศ และสัตว์ป่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาชีพรองของครัวเรือนจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน พืชหัตถกรรม พืชอาหาร เห็ด พืชสมุนไพร เครื่องเทศ และแมลงกินได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องเทศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขนาดการถือครองที่ดินของครัวเรือนจะมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และขนาดการถือครองที่ดินของครัวเรือนจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน เครื่องเทศ และแมลงกินได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรายได้ของครัวเรือนจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน เห็ด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายได้ของครัวเรือนจะมีการใช้ประโยชน์จาก พืชหัตถกรรม พืชอาหาร แมลงกินได้ และสัตว์ป่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

1. ราษฎรมีการใช้ประโยชน์จากไม้ฟืน ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ปลูกไม้โตเร็วไว้ในพื้นที่ทำกินหรือปลูกบริเวณบ้านของราษฎร ชนิดไม้ที่ปลูกเสริมควรเป็นไม้ที่สามารถใช้ประโยชน์ในการทำฟืนและใช้ประโยชน์ได้อย่างเอนกประสงค์ เช่น ใบอ่อน ดอก ผลเป็นอาหารและใช้เป็นพืชสมุนไพรได้ เพื่อเป็นการลดการเข้าไปเก็บหาในป่า

2. ราษฎรมีการใช้ประโยชน์จากพืชหัตถกรรม ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ปลูกพืชหัตถกรรมไว้ในพื้นที่ทำกินหรือปลูกบริเวณบ้านของราษฎร ซึ่งเป็นการทดแทนการเข้าไปเก็บในป่าจากการใช้พืชหัตถกรรม หรือมีการควบคุมการเก็บหาโดยการเก็บหาได้ไม่เกินกำลังผลิตของป่า

3. ราษฎรมีการใช้ประโยชน์จากพืชอาหาร พืชสมุนไพร และเครื่องเทศ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการปลูก พืชอาหาร พืชสมุนไพร และเครื่องเทศ ไว้ในพื้นที่ทำกินหรือปลูกบริเวณบ้านของราษฎร เพื่อเป็นการลดการเข้าไปเก็บหาได้ในป่า และควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรอย่างถูกวิธี ตามหลักวิชาการ เนื่องจากราษฎรส่วนใหญ่ยังนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์อยู่ ซึ่งหากราษฎรนำไปใช้ประโยชน์ไม่ถูกวิธีอาจเป็นอันตรายได้

4. ราษฎรมีการใช้ประโยชน์จาก เห็ด และแมลงกินได้ ดังนั้นจึงควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บหาที่ถูกวิธี เพื่อจะส่งผลกระทบต่อป่าน้อยที่สุด

5. ราษฎรมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่า ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ราษฎรใช้ประโยชน์จากเนื้อสัตว์ที่เลี้ยง เช่น วัว หมู ไก่ เป็ด เป็นต้น ซึ่งเป็นการทดแทนการเข้าไปล่าสัตว์ในป่า ที่กระทำโดยผิดกฎหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

จุฬาภรณ์ ขุนแสน. 2544. **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จากของป่าของชุมชนรายรอบอุทยานแห่งชาติแม่จริม จังหวัดน่าน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จักรพงษ์ พิริยพล. 2542. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้บ้านห้วยเสือ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี.**วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิวัติ เรืองพานิช. 2542**. การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.** คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ประยูรยงค์ หนูไชยา. 2542. **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง จังหวัดระยอง และจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พยงค์ ฉัตรวิรุฬห์. 2542. **กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้.** กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

_____2543. **กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้.** อนิเมท พิ้นท์ แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, กรุงเทพฯ.

มงคล ศรีอนันต์. 2545. **การใช้ประโยชน์จากของป่าของครัวเรือนราษฎรในอำเภอบ่อเกลือจังหวัด-น่าน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยรรยง การยาง และ พรรณี เด่นรุ่งเรือง. 2542. **กรณีศึกษาศักยภาพการส่งเสริมป่าเขตร้อน ป่าบ้านสะมะแก อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี**. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

วราภรณ์ ศิริประเสริฐ 2540 **การใช้ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบริเวณพื้นที่แนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิสูตร สมนึก. 2535. กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ, น.105. *ใน* **เอกสารสอนชุดวิชากฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาการป่าไม้. หน่วยที่ 1-7.** โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วิสิทธิ์ชัย เขตสกุล. 2544. **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการใช้ประโยชน์จาก ของป่าของชุมชนรายรอบเขตรอบเขตรักษาสัตว์ป่าเขาสอยดาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วนิดา สุบรรณเสนี. 2539. **ของป่าในประเทศไทย.** ส่วนวิจัยและพัฒนาผลิตผลป่าไม้ สำนักวิชาการการป่าไม้ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

_____2540. **ของป่า.**ข่าวสารป่าชุมชน 4 (8) : 6-7

วีระวัฒน์ ฉินทกานันท์, บัวเรศ ประไชโย, ไพรัช เคนวิเศษ, เมธี รุ่งสว่าง, ถาวรศักดิ์ วงศ์ประเสริฐ และชัยรัตน์ จงก้องเกียรติ. 2539. **ของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของราษฎรบ้านโนนอำนวย ตำบลนาดาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์**. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. 2540. **ร่วมอนุรักษ์มรดกไทยสารานุกรมสมุนไพร**. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.

วุฒิพล หัวเมืองแก้ว, เลิศ จันทภาพ และปรีชา องค์ประเสริฐ. 2537. **ของป่ากับเศรษฐกิจครัวเรือนของชุมชนที่อยู่ใน และรายรอบอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี.** เอกสารวิจัยลำดับที่ 6, คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สกุณา ปิยะวาทิน. 2542. **สัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดิน และการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของราษฎร โดยรอบเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี.**วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมใจ ศรีมงคลทิพย์.2539. ของป่ากับคุณค่าเชิงเศรษฐกิจที่ให้แก่ชุมชน.น.5. *ใน* **ป่ากับชุมชน ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิค ปีที่3(6) เดือนมิถุนายน 2539.** บริษัท คราฟแมนเพรส จำกัด, กรุงเทพฯ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสรี บุญพิโย. 2546. **งานวิจัยเรื่องพืชสมุนไพรพื้นบ้านในหมู่ 1 และ 2 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. สถาบันราชภัฏจันทร์เกษม, กรุงเทพฯ.

สุบงกช จามีกร. 2526. **สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์.** คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา 2553. **สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา.**องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. (อัดสำเนา).

อรรถพล ฉริยะพังศ์พันธุ์. 2542. **การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรายรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนเพื่อการพัฒนาระบบการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อำนวย คอวนิช. 2535. **อุตสาหกรรมในครัวเรือนและอุตสาหกรรมไม้ น.75-94. ในวนศาสตร์ชุมชน: เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร KUFF/LAO/SIDA SOCIAL FORESTRY**. ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

FAO. (2000). **What are NWFT**. Available:http://www.fao.orq/forestry/FOPW/NWEP/What-e.stm.December 1,2009.

Shrestha, T.B. 1994. **Utilization of Non-timber forest products: Medicinal and Aromatic Plants.Proceedings of National Seminar on the Non-timber Forest products**: Medicinal & Aromatic Plants . MFSC7HPPCL, Kathmandu.

Subhadhira, S.,Y. Apichatvullop,P.Kunurat and J.A.Hafner. 1987. **Case Studies of Human – Forest Interactions in Northeast Thailand.** Final report 2 Northeast Thailand Upland, Social Project,KU/KK

Yamne, T. 1973. **Statistics**. An Introduction Analysis.3ded.,Tokyo. 1130 p.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การใช้ประโยชน์จากของป่าของราษฎร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และสภาพทางสังคม

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....บ้านเลขที่.....
หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

2. อายุ.....ปี

3. เพศ O 1. ชาย O 2. หญิง

4. ชาติพันธุ์ O 1. คนไทย O 2. อื่นๆ โปรดระบุ……

5. ศาสนาที่นับถือ

O 1. ศาสนาพุทธ ระยะเวลาที่นับถือ…….ปี

O 2. ศาสนาคริสต์ ระยะเวลาที่นับถือ…….ปี

O 3. ศาสนาอิสลาม ระยะเวลาที่นับถือ…….ปี

O 4. นับถือผี

O 5. อื่นๆ โปรดระบุ……..

6. สถานภาพการสมรส

O 1. โสด O 2. แต่งงานแล้ว O 3. หม้าย/หย่าร้าง

7. ระดับการศึกษา

O 1. ไม่ได้รับการศึกษา

O 2. จบชั้นประถม..... (ระบุชั้น)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

O 3. จบชั้นมัธยมตอนต้น

O 4. จบชั้นมัธยมตอนปลาย

O 5. ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

O 6. อื่นๆ..... (ระบุ)

8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด

รวม.....คน (ชาย) จำนวน.....คน (หญิง).....คน

9. ลักษณะของครัวเรือน

O 1. อาศัยครอบครัวเดียว O 2. อาศัย 2 ครอบครัว

O 3. อาศัยมากกว่า 2 ครอบครัว

10. การตั้งถิ่นฐานของครอบครัว

O 1. เกิดที่นี่ O 2. อพยพมาจากที่อื่น

กรณีอพยพมาจากที่อื่น (ระบุ).....ซึ่งเป็น

O 1. หมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกัน O 2. ตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน

O 3. อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน O 4. จังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน

O 5. จังหวัดอื่นในภาคอื่นของประเทศ

O 6. ย้ายมาตั้งแต่ปี พ.ศ..... รวมเวลาถึงปัจจุบัน.....ปี

11. สาเหตุที่ย้ายมาอยู่ที่นี่

O 1. ญาติหรือเพื่อนฝูงแนะนำมา O 2. แต่งงานกับคนในหมู่บ้านนี้

O 3. มาซื้อที่ดินเพื่อทำกินในหมู่บ้าน O 4. มาจับจองที่ดินเพื่อทำกินในหมู่บ้าน

O 5. มารับจ้างทำงาน O 6. ย้ายติดตามครอบครัวมา

O 7. อื่น ๆ ระบุ.....

12. ความต้องการย้ายถิ่นในอนาคต

O 1. ต้องการย้ายไปอยู่ที่.....เหตุผลในการย้าย.....

O 2. ไม่ต้องการย้าย O 3. ยังไม่แน่ใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

13. ท่าน และสมาชิกในครอบครัวของท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอะไรบ้าง

O 1. กลุ่มเกษตรกร O 2. กลุ่มแม่บ้าน

O 3. กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. O 4.กลุ่มฌาปณกิจสงเคราะห์

O 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

1.1. อาชีพหลักในปัจจุบัน

O1. เกษตรกรรม O 2.รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

O 3. รับจ้าง O 4. ค้าขาย

O 5. หาของป่า O 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.2. อาชีพรองในปัจจุบัน (มีรายได้รองมาจากอาชีพหลัก ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

O 1. เกษตรกรรม O 2. รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

O 3. รับจ้าง O 4. ค้าขาย

O 5. หาของป่า O 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนคิดจะเปลี่ยนการประกอบอาชีพหรือไม่

O 1. ไม่คิดเปลี่ยน เพราะ…….

O 2. คิดจะเปลี่ยนการประกอบอาชีพ……สถานที่……

O 3. ไม่แน่ใจ เพราะ…….

3. รายได้ของครอบครัว (โดยเฉลี่ย/ต่อปี)……

4. รายจ่ายของครอบครัว (โดยเฉลี่ย/ต่อปี)……

5. ท่านคิดว่ารายได้ของท่านเพียงพอหรือไม่

O 1. ไม่เพียงพอ O 2.เพียงพอ

ถ้าไม่เพียงพอท่าน

O 1. กู้ยืม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

O 1.เพื่อนบ้าน O 2. ญาติพี่น้อง O 3. พ่อค้า

O 4. สหกรณ์ O 5. ธกส O 6. ธนาคารพาณิชย์

O 7. เงินทุนหมุนเวียนจากส่วนราชการ ระบุ……

O 8.อื่นๆระบุ……

จำนวนเงินกู้จากแหล่งต่างๆ ทั้งหมด……บาท

ถ้ากู้วัตถุประสงค์ในการกู้

……

O 2. ไม่กู้เพราะ……...

แล้วทำอย่างไร (แนวทางแก้ไข)……

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1. ท่านมีที่ดินในครอบครองหรือไม่

O 1.ไม่มีโดย O เช่าที่ทำกินพื้นที่.....ไร่ พืชที่ปลูก.....

ค่าเช่า.....บาทต่อปี

O 2. มี โดยท่านถือครองที่ดินจำนวนทั้งหมด.....แปลง เนื้อที่รวม.....ไร่ ดังนี้

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	เอกสารสิทธิ์ในที่ดิน	วิธีการได้มา	พ.ศ.
แปลงที่ 1 ที่อยู่อาศัย	.....	.....	.....	.....
1. ที่อยู่อาศัยอย่างเดียว	.....	.....	.....	.....
2. ที่อยู่อาศัยอยู่ที่เดียวกับที่ทำกิน	.....	.....	.....	.....
แปลงที่ 2 พื้นที่เกษตรกรรม (ระบุพืชเกษตร.....)	.....	.....	.....	.....
แปลงที่ 3 พื้นที่เกษตรกรรม (ระบุพืชเกษตร.....)	.....	.....	.....	.....
แปลงที่ 4 พื้นที่เกษตรกรรม (ระบุพืชเกษตร.....)	.....	.....	.....	.....
แปลงที่ 5 พื้นที่เกษตรกรรม (ระบุพืชเกษตร.....)	.....	.....	.....	.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หมายเหตุ เอกสิทธิ์ในที่ดิน ให้ระบุว่าเป็น สค.1 ใบเหยียบย่ำ ใบจอง (นส.3) โฉนด
หรือเอกสารสิทธิ์อื่น ๆ กรณีมีใบ ภบท. ให้ระบุว่าครอบครองที่ดินกี่ปี
วิธีได้มา ให้ระบุว่าซื้อ จับจอง สมรส รัฐบาลมอบให้หรืออื่น ๆ
:พื้นที่เกษตรกรรมให้ระบุว่ามีกี่ไร่ และใช้เพาะปลูกจริงกี่ไร่

2. ท่านต้องการจะขยายพื้นที่ทำกินอีกหรือไม่

O 1. ขยาย O 2. ไม่ขยาย เนื่องจาก.....

ถ้าต้องการขยายจะทำโดยวิธีการใด

O 1. ซื้อใหม่ O 2. เช่าผู้อื่น

O 3. จับจองหรือแผ้วถางป่าเพิ่มเติม O 4. ทำในพื้นที่ไร่เก่าของตนเอง

O 5. ขอให้ทางราชการช่วยเหลือ O 6. อื่น ๆ ระบุ.....

ปัญหาอุปสรรคในการขยายพื้นที่

……

……

3. ท่านคิดว่าที่ดินที่เพียงพอในการทำกินควรมีเท่าไร (ระบุจำนวน).....ไร่

4. ปัญหา และอุปสรรคในการขยายพื้นที่

O 1. ไม่มีเงินทุน และแรงงาน O 2. ไม่มีพื้นที่เหลือให้ขยาย

O 3. เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้ามาควบคุมหรือห้ามปราม O 4. อื่น ๆ ระบุ.....

5. ผลผลิตที่ได้ในปัจจุบันส่วนใหญ่จำหน่ายโดย (โปรดระบุผลผลิต)

O 1. ไม่ขายเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน O 2. นำไปขายในตัวเมืองด้วยตนเอง

O 3. นำไปส่งพ่อค้าภายในเมือง O 4. มีพ่อค้ามารับซื้อถึงที่

O 5. รวมเป็นกลุ่มสหกรณ์ขาย O 6. ไม่มีผลผลิต

O 7. อื่นๆ……

6. ท่านเคยคิดจะเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของท่านหรือไม่ อย่างไร

O 1. เปลี่ยน O 2. ไม่เปลี่ยน O 3. ไม่แน่ใจ

ถ้าเปลี่ยนท่านคิดว่าจะทำอย่างไร……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. ท่านใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินของท่านมากน้อยเพียงใด

O 1. ใช้ทั้งหมด

O 2. ใช้บางส่วน เพราะ……..

8. ท่านเลือกชนิดพันธุ์ที่ปลูกโดยคำนึงจาก

O 1. การเคยทำมาในอดีต O 2. เพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง

O 3. ความเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ O 4. ภาวะการตลาดและราคาผลผลิต

O 5. อื่นๆ……..

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับชนิด ลักษณะการใช้ประโยชน์ และปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่า

การใช้ประโยชน์จากของป่า

1. ท่านและครอบครัวพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าในด้านใดบ้าง

O 1. เก็บหาของป่า O 2. ไม้เพื่อการก่อสร้าง O 3. ไม้ฟืน/ถ่าน

O 4. เป็นแหล่งต้นน้ำ O 5. อื่นๆ ระบุ……..

2. ท่านเคยได้หรือใช้ประโยชน์ของป่าหรือไม่

O 1. ไม่เคย O 2. เคย

3. ของป่าที่ท่านนำมาใช้ประโยชน์ท่านได้มาโดย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

O 1. เก็บหามา O 2. ซื้อมา O 3. อื่น ๆ (ระบุ).....

กรณีที่ท่านเก็บหามาเอง (ระบุ)

4. พาหนะที่ท่านใช้เดินทางเข้าไปเก็บหาของป่าคือ.....

5. ท่านใช้เวลาเดินทางไปยังแหล่งที่เก็บหาของป่าประมาณ.....ชั่วโมง/ครั้ง

6. ระยะทางจากบ้านไปยังแหล่งที่เก็บหาของป่า.....กิโลเมตร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. จำนวนครั้งที่ท่านเข้าไปเก็บหาของป่าประมาณ.....ครั้งต่อเดือน

8. ของป่าที่ท่านเก็บหามา (ระบุ)

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (หน่วย)	ช่วงเวลา	ระยะเวลา
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

หมายเหตุ ช่วงเวลา ให้ระบุเป็นช่วงเดือนที่ของป่าชนิดนั้นๆ ปรากฏในรอบปี
ระยะเวลา ให้ระบุเป็นจำนวนชั่วโมงหรือวัน ที่ใช้เก็บหาผลิตผลรองจากป่าในแต่ละครั้ง

9. ของป่าที่ท่านเก็บหามา ท่านนำมาใช้ประโยชน์ ดังนี้

O ใช้สอยในครัวเรือน (ระบุ)

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา	ใช้สอยในครัวเรือน (หน่วย)		ส่วนที่ใช้	การใช้
	(หน่วย)	สด	แปรรูป		ประโยชน์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

O จำหน่าย (ระบุ)

ชนิด	ปริมาณ (หน่วย)		ราคาจำหน่ายขาย (บาท/หน่วย)		สถานที่จำหน่าย
	สด	แปรรูป	สด	แปรรูป	

กรณีที่ท่านซื้อมา

10. ของป่าที่ท่านซื้อมา (ระบุ)

ชนิด	ปริมาณ (หน่วย)		ราคาจำหน่ายขาย (บาท/หน่วย)		สถานที่จำหน่าย
	สด	แปรรูป	สด	แปรรูป	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

11. ของป่าที่ท่านซื้อมา ท่านนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร (ระบุ)

ชนิด	ปริมาณ (หน่วย)		ส่วนที่ใช้	การใช้ประโยชน์
	ใช้สอยในครัวเรือน	จำหน่าย		

12. ลักษณะการใช้ประโยชน์จากของป่า

1. ไม้ฟืน

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. พืชหัตถกรรม

2.1 หวาย

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

2.2 ไผ่

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

2.3. พืชหัตถกรรมอื่นๆ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. พืชอาหาร

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

4. เห็ด

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

5. สมุนไพรและเครื่องเทศ

5.1 สมุนไพร

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5.2 เครื่องเทศ

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

6. แมลงอุตสาหกรรมและแมลงกินได้

6.1 ครั่ง

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

6.2 ผึ้ง

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.3 แมลงกินได้

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

7. สัตว์ป่า

ชนิด	ปริมาณที่เก็บหา (กก.)	ใช้ในครัวเรือน (กก.)	จำหน่าย (กก.)	ราคา (กก.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการเก็บหาของป่ารวมถึงปัญหาอุปสรรคในการเก็บหาและการใช้ประโยชน์จากของป่า

1. การเก็บหาของป่าของท่านมีปัญหาอุปสรรคหรือไม่

O ไม่มี

O มี (ระบุ).....

.....

จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นท่านมีแนวทางแก้ไขอย่างไร(ระบุ)

.....

.....

2. การใช้ประโยชน์ของป่าของท่านมีปัญหาอุปสรรคหรือไม่

O ไม่มี

O มี (ระบุ).....

จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นท่านมีแนวทางแก้ไขอย่างไร(ระบุ)

.....

.....

จากปัญหาและและอุปสรรคที่เกิดขึ้นท่านต้องการความช่วยเหลือด้านใดบ้าง(ระบุ)

.....

.....

3. ท่านคิดว่าแนวทางการใช้ประโยชน์ของป่าในอนาคตควรเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ	นางสาวรุ่งรัตน์ เอียดแก้ว
เกิดวันที่	10 ธันวาคม 2527
สถานที่เกิด	อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรป่าไม้) สาขาวิชาเกษตรป่าไม้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ผลงานดีเด่นและรางวัลทางวิชาการ	-
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์